ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIККХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ 19 октябрь 1965 шу № 125 (4138).

Мах 2 кеп.

ТОЛАМЦА ЧАКХДАККХА ЮРТБОАХАМА ШУ

Чуийца хьувкъам, гурахьа юв культураш дIаер, аьха зябь (планах проценташца)

	Шекара свекла чуэцар	Гурахьа юв культураш дIаер	Аьха зябь
1. Ачхой-Мартана	55	93	32
2. Ведана	—	40	19
3. Грозненски	41	88	52
4. Гудермесски	78	72	67
5. МалгIабика	62	67	42
6. Надтеречни	—	75	46
7. Наьсарен	49	46	27
8. Наурски	—	86	53
9. Ножай-Юрта	58	70	19
10. Советски	—	106	12
11. Сунженски	—	63	58
12. Урус-Мартана	73	76	56
13. Шаьла	66	73	46
14. Шелковской	—	59	35
«Грозвино» объединене совхозаш	—	77	40
Консервни промышленноста совхозаш	—	62	38
«Скотооткорм» треста боахамаш	—	75	33
Республикански юрта боахама опытни станци	64	54	67
Еррига республике	64	74	47

КПСС XXIII съезда сийна къахьегама вахта дIахьош ба республика механизатораши лаьтта леладераши.

Дунхагiа долча боахамашкара хьажкIаш чуийца яла йоал. Цхьабакъда, пхийттлагIа октябрь хьатIакхоачаш 19 эзар гектара тIара хьажкIаш чуэцанза яр. Царех 4 эзар гектар Наьсарен районерчеи 1,5 эзар гектар Сунженски районерчеи боахамашка а йолаш.

Дукха къахьийгад укх шера шекара свекла кхеераша а, дика хьувнъам кхебаьб цар. Цхьабакъда, уж чуэцара болх мела лел, республика еррига дIайийначох хIанз а 64 процент мара хьенхаяц. ДунхагIа долча даькъе цун бехке яр шекар доаккха Шаьлара завод я.

Шенара свекла чуэцара болх дика вIаштIехьбаьккхаб духхьал Гудермесскийи Урус-Мартанеи районашка.

Гурахьа юв культураш 120 эзар гектара тIа дIайийнай, из хул планах дIае лаьрхIача диъ даькъах кхоъ. Дика ха дIайодаш латт, хIаьта Сунженски района боахамашка 63 процент мара дIайийнаяц, Наьсарен районе — 43 процент. Зябь ахара план ах а кхоачашъяьяц.

БIаьсти дувча ялаташта лаьрхIа 35 процент мара лаьтта аьхадац Шелковски района боахамаша, Ачхой-Мартана районе — 32 процент, Ножай-Юрта — 19 процент.

Хьайбайи лаьттангара йоахеи продукташ пачхаьалкхенга йохкара план сийленца кхоачашъяраи динача толамашца юртбоахама шу чакхдаккхараи берригa низ тIабахийта декхарийла ба республика механизатораши лаьтта леладераши.

Хьалаш цхьатарра дале а...

Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза эгтара йоккхагIчарех я цхьоалагIеи йиълагIеи отделенеш. Дуккха дикача советски техникаца Iалашъяь я уж шаккха отделени. Дика механизатораш ба цу шиннахьа а. Гурахьа дув ялаташ дIаде цхьана дIадоладир цар, цхьабакъда, гIулакхаш тайп-тайпара нийсденнад.

Управляющи Хатуев Ахьмади агроном Баташев Баташи волча цхьоалагIча отделене гурахьа дув ялаташ дIаде дезача 1400 гектарах хIанзле 85 процент дIайийнай. Цу тIа дIадийнача ялатах ах урагIа-пхорагIа дийнад. Хатуев Таждеи Дасаев Автеи агрегаташа готта мугIараш долча сеялкашца дIадийра ялаташ. Юкъе йовкъаш ца юташ, агротехнико дIадеххача бояраме дIадийра гурахьа дув ялаташ сеяльщикаша Мукаев Вахас, Бажаев Махьмада.

Гурахьа дув ялаташ дIа мел дийна лаьтта ханнахьа удобренеш тайса доагIа гIулакх даь дика кийчдаь дар.

Матаев Берса звеное 300 гектара тIа дIадийна гурахьа дув ялат юкъе йовкъаш йоацаш дика тIадаьннад.

ХIаьта йиълагIча отделене (управляющи Даутов Iадрахьмани агроном Пагалов Махьмади) кхыча тайпара сурт да. ДIадийна ялат хьатIа м даьннад, бакъда из хьатIа ца доалаш дукха йовкъаш я кхашка. Батажев СаIида агрегатацарча сеялкай маркераш яц, цудухьа мугIараш гоама а хул.

БоагIача боарамагIа лаьтта кийчдаь ца хиларах нийса дIадоллац лаьттах фу. Кхы тIа макха баккха безаш да лаьтта.

Гурахьа дув ялаташ дIаде дезача 800 гектарах хIанз а ах мара дIадийнадац йиълагIча отделене.

Балха темпаш сих а яь цхьоалагIчунца нийсъяла еза йиълагIа отделени.

Дика ха дIайода. Отделене кулгалхойи юрта боахама къахьегамхойи декхарийла ба хIанз дув ялаташ ханнахьеи агротехнико дIадеххача боарамахи дIадийна даха.

П. НОВАКОВ, агроном.

КПСС XXIII съезда сийна

☆ ☆ ☆

ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЯЛАТАШ ДОХКАРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-а

Нохч-ГIалгIай АССР колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьй ялаташ кийчдара план, планах 115 эзар дохка мара ца дезача метте, паччахьалкхенга дехкад 117 эзар тонн ялат, цу даьнъе кIа 79 эзар тонн, е планал 20 эзар тонн дукхагIа. Ялаташ дIахо дохкаш да паччахьалкхенга. Гибриднии сортовии хьажкIий фу, хIаьта иштта дуга а кийчдара план кхоачашъергйолаш я.

ХьатIадоагIача шера дIадуврг- дола фу кхоачамхиллал Iалашду шоашта колхозашеи совхозашеи, колхозхоштеи совхозий механизатораштеи ялат тел, хIаьта иштта фуражнии кхыйола общественнии фондаш дIаувттаю.

Ялаташ дахареи кийчдареи результаташ дикагIа я Надтеречни, Грозненски, Сунженски, Урус-Мартана, Наурски, МалгIабика районий лаьтташ леладерий.

Республико иштта кхоачашъяьй паччахьалкхенга комсаш, сом, бахчевой культураш йохкара план.

Республика юрта боахама болхлоша, Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда сийна шерра ях! а йоаржаль, шоай деррига низаш оарцагIдаьхад хьажкIаш, шекара свекла, кхартолаш, баьца дараш, комсаш сихагIа чуийца яхара, зябь аьха яккхара, юкъарча хьайбашта доаньараш кийчдара, массе тайпа юртбоахама продукташ паччахьалкхенга йохкара планаш толаме кхоачашъяр духьа.

Дог гIоздаьнна...

Сийлахь-боккхача Октябра 48 шу дузача денна сийленца накъа бахара Грозненски крекинг-завода технологаша дIадоладаь дика гIулакх хьал а лаьца, шоай балха нормаш тIеххкоачеш а еш хьинаре къахьегаш хьайоагIа коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю Грозненски нефтемаслозавода коллектив. Итт бетта план 15 октябре кхоачашъяьй цу барт тайнача коллективо.

Российски Федераце 30 миллиарда фонда юкъе дукхагIа ахча дахьара хьинар кходац технологаша. Арахецача продукцега дIабода мах лохбарах духхьала ийс бетта цар паччахьалкхенна кходаь ахча 84 эзар сом да.

Завода установкашта юкъе эгара хьалха итт бетта план кхоачашъяьрех я Гилядов Юнатан Даниловича кулгалду № 40 йолча установка коллектив. 26 сентябре кхоачашъяьй цу коллективо итт бетта план. Планал совгIа арахийца продукци 93,4 эзар сома маьха я. Иштта хьинаре къахьегаш я Бездетный Василий Васильевич керте латта № 16 йола установка коллектив. Цо ийс бетта кходаь ахча 258,4 эзар сом да.

ВорхIлагIча ноябрга кхачалехьа 11 бетта план кхоачашъе лерхI цу установка технологаша.

Хургйолча парте XXIII съезда накъа болхаш кхы а дикагIа къахьегама толамаш даха лерхIаш я завода коллектив.

М. СОЛСБИКОВ.

АХ БУТТ ХЬАЛХА

Вай республике октябра дезача цIейна сийленца накъа яхара инициатива дIайолаьчарех я крекинг-завода коллектив. Цу ден сийна тIайица социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдаьд завода технологаша. Итт бетта план 15-ча октябре кхоачашъяьй цар. Ер бутт боволехьа ноябрь бетта чотах эзараш тоннаш мехкдаьтта продукташ арахеца лерхI завода коллективо.

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра яьржача яхье хьалха латташ хьайоагIа нов. Петрова кулгалдеча цеха коллектив. Итт бетта план 14-ча октябре кхоачашъяьй цо. Иштта дика болх беш я коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю нн. Литвинова, Ревунова, Степанова кулгалдеча установкай коллективаш. ХIанзлехьа кхоачашъяьй цар ворхI шера плани итт бетта плани.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

КОТБАЬННАРАШТА—

КАРАРА КАРА ТЕЛА БАЙРАКХ

Укх шера кхоалагIча квартале хьайбай продукташ дукхагIа яхараи кийчъяраи районаша лелаьча социалистически яхьа итогашка хьежай КПСС обкома бюрои республика Министрий Советти. КПСС обкомеи Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советеи карара кара тела ЦIе байракх хьожаьй Наурски района. Соахна цу ханналца даьккха хинначунца нийсдича района боахамаша дукхагIа даьккхад дулх — 11 процент, фуаш — 36, тха — 25 процент. Укх шера кхоалагIча квартала план кхоачашъяьй: дулхаи шурийнеи — 103 процент, фуашта —102, тхана—100 процент.

Белгалбаьккхаб Урус-Мартанеи Грозненскии районий боахамаша хьайбай продукташ яхараи кийчъяраи баь дика болх.

Барт-цхьоагIо хилча

Дика хьувкъам болаш ялат кхедаьд укх шера Шаьла района «Автуринский» яхача совхозе. Ялатийна лаьрхIа 775 гектара тIа хьажкIаш дIайийнаяр укхаза. Хьалха латтача къахьегама методаш ховча, агротехника дика йовзана ялат кхедераша гIулакх дир укхаза хьажкIашта.

ДIайийча ценз кхаьча яллалца кIаьд ца луш къахьийгар цар «кхай аьла» дика кхеяра. Зехьа довнзар хьийга къа.

Iалаьмате дика хьийкъа хьажкIаш лоацача ханеи ца йойташи чуэцара шоай техника дика кийчйир совхоза механизатораша. Хьалхарча денношке а дика вIаштIехьбаьккха механизатораша дIаболабаьча балха темпаш лакха яр. Дийнахьа а бус а цахаддаш болх бора кхашка.

Дика хьокхар хьажкIаш механизатора Х. Курмагомадова. Даим 160—170 процент кхоачашйора цо ден нормаш.

«Автуринский» совхоза механизатораштa юкъе къахьегама доттагIал да. ХьалхагIа болх баь ваьннар лоаллах воллачунна новкъостал де вода. Укхаза шоаш механизатораша чIоагIа йоакхо йора ялат дика чуэцара а из доврглоацаш къовсам а лоаттабора.

Эгтара хьалха совхозе хьажкIаш чуийца яьлар механизатора В. Тосуханова звено.

Ха ца йоаеш ший лоалахочоа М. Берсаева новкъостал дир цо. Тосуханова звеноцара шиъ комбайн Берсаева кхай тIа араьлар. Iуйрийна пхи сахьат даьлча денз сайрийна итт даллалца комбайний таташ сацацар кхашка. Сихъяь хьажкIаш чуийца баьлар уж.

Совхоза кулгалхошеи юрта боахама къахьегамхошеи беррига теркам тIабахийтар паччахьалкхенга хьажкIаш дIаялара задани кхоачашъяра. Хьатташка дукха хьажкIаш Iайнача хана боккхий нах а цIеп-ноаной а арабаьлар хьажкIаш цIенъе. Дика лоархIабир уж цу гIулакхах.

Нов. Амалиев управляющи волча кхоалагIча отделене хIара дийнахьа кхо бIаьннел совгIа саг араволар. Нагахьа санна сайра тIехьаяхача хана машинаш яьхкача цIа ца болхаш бусар болхлой.

Дика къахьегарца белгалбаьлар Хадисова Ахаза, Эльдарова Марем, Мусаева Хьава, кхы а дукхбараш. Цар хIара дийнахьа 150 процент кхоачашйора дийнахьара заданеш.

Дийнахь а бус а цахаддаш болх бу «Автуринский» совхоза хьатта.

М. МАГОМЕТОВ.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

«Союзсельхозтехника» Ерригсоюзни объединенех СССР Министрий Совета «Союзселхозтехника» Ерригсоюзни объединени яьй СССР Лакхехьарча Совета Президиумо.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР Министрий Совета «Союзсельхозтехника» Ерригсоюзни объединене председателалла хьожаваьв нов. Ежевский Александр Александрович.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР Министрий Совета профессионально-технически образованена йола Паччахьалкхен комитет яьй СССР Госпланерча профессионально-технически образованена йолча Паччахьалкхен комитетах.

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо СССР Министрий Совета профессионально-технически образованена йолча Паччахьалкхен комитета председателалла хьожаваьв нов. Булганов Александр Александрович.

ХРОНИКА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо, кхыча балха тIа водаш хиларца дувзаденна, РСФСР Министрий Совета председатела заместитела декхарех мукъаваьккхав нов. И. Е. Воронов.

ТАСС-а хоам «КОСМОС-92»—СИГАЛА

1965 шера 16 октябре Советски Союзе сигала яхийтай «Космос-92» яха аргIанара Лаьттан искусственни спутник.

Спутника тIа оттаяьй 1962 шера 16 марта ТАСС-а хьакхайкаяьча программага хьежжа космически аренна дIахо тохкамаш де лаьрхIа йола Iилман аппаратура.

Спутник орбита тIа яьккхай укх тайпара параметраш а йолаш:

юххьанца го боаккха ха — 89,9 минут;

Лаьттан тIехен тIара эггара гаьнагIа йолча хана (апогее) — 353 километр;

лаьттан тIехен тIара эггара гаргагIа йолча хана (перигее) — 212 километр;

орбита оагIора ластар — 65 градус.

Iилман аппаратурал совгIа спутника тIа я:

19,996 мегагерца частотах болх беш йола радиопередатчик;

орбита элементаш нийсагIа йистара йола радиосистема;

приборашеи Iилман аппаратураи беча балха хьакъехьара даннеш Лаьттан тIа Iочутелаш йола радиотелеметрически система;

спутника тIа оттаяь аппаратура боарамагIа болх беш я.

Хьахула хоамаш къестадеш я координационно - вычислительни центр.

Михаил Шолохов—

Нобелевски преме лауреат

СТОКГОЛЬМ, 15 октябрь. (ТАСС). 1965 шера литературах Нобелевски преми хьожаяьй советски писатела Михаил Шолоховна. Из решени тIайийцай укхаза Нобелевски комитетоший таханарча заседане.

РСФСР МИНИСТРАШ ХЬОЖАБАРА ХЬАКЪЕХЬАРА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

РСФСР яйгача промышленноста министралла нов. Холостов Федор Яковлевич,

РСФСР кхачан промышленноста министралла нов. Клеменчук Алексей Петрович,

РСФСР чкъаьрий боахама министралла нов. Ваняев Николай Алексеевич,

РСФСР дулхеи шурийи промышленноста министралла нов. Барабаш Серафим Трофимович,

РСФСР геологе министралла нов. Горюнов Сергей Васильевич,

РСФСР мелиорацеи хин боахамеи министралла нов. Корнев Константин Сергеевич,

РСФСР моттигерча промышленноста министралла нов. Марченко Иван Тихонович,

РСФСР ялатапродуктайи комбикормови промышленностеи министралла нов. Мерцулов Павел Иванович,

РСФСР хьун боахама министралла нов. Воронов Иван Емельянович,

РСФСР бахача наха бытовой гIулакхаш дара министралла нов. Гандурин Александр Николаевич хьожаве.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ИГНАТОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1965 шера 15 октябрь.

РСФСР МИНИСТЕРСТВАШ ХЬАЯРЕИ РСФСР ПАЧЧАХЬАЛКХЕНЕ ДОАЛ ДУ ЦХЬАЙОЛА ОРГАНАШ ХУВЦАРЕИ ХЬАКЪЕХЬАРА

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо соцам бу:

1. РСФСР-е укх тайпара союзно-республикански министерстваш вIашагIйохка:

РСФСР яйгача промышленноста Министерство;

РСФСР кхачан промышленноста Министерство;

РСФСР гIишлой материалаш еча промышленноста Министерство;

РСФСР чкъаьрий боахама Министерство;

РСФСР дулхеи шурийи промышленноста Министерство.

РСФСР дулхеи шурийи промышленность вIашагIйолларца дувзаденна РСФСР шура кийчъяра гIулакхаштеи шурий промышленностаи йола Паччахьалкхен производственни комитет дIаяккха.

2. РСФСР союзно-республикански министерстваш е:

РСФСР Паччахьалкхен производственни геологически комитетах — РСФСР геологе Министерство;

РСФСР хиш дехкача лаьтташтеи хин боахамаи йолча Паччахьалкхен производственни комитетах — РСФСР мелиорацеи хин боахамеи Министерство.

3. ХIанз РСФСР СНХ-ана юкъерча «Росглаввино» Керттерча управлене ларда тIа РСФСР Министрий Совета комсаш лелаяреи чхьагIар дахареи «Росглаввино» союзно-республикански керттера управлени е.

4. Республикански министерстваш е:

РСФСР моттигерча промышленноста Министерство;

РСФСР йоагоча хIамай промышленноста Министерство.

5. Республикански министерстваш е:

РСФСР ялатапродукташтеи комбикормови промышленностаи йолча Паччахьалкхен производственни комитетах — РСФСР ялатапродуктайи комбикормови промышленностеи Министерство;

РСФСР Министрий Советерча хьун боахамеи хьунаш лораяреи Керттерча управленех РСФСР хьун боахама Министерство;

РСФСР Министрий Советерча бахача наха бытовой гIулакхаш деча керттерча управленех РСФСР бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерство.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. ИГНАТОВ.
РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь С. ОРЛОВ.

Москва, 1965 шера 15 октябрь.

XI-гIа АРГIАНАРА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБЛАСТНОЙ ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦИ ГУЛЪЯРА ХЬАКЪЕХЬАРА

КПСС ОБКОМА IX-ча ПЛЕНУМА СОЦАМ

КПСС обкома пленумо соцам бу:

XI-гIа аргIанара Нохч-ГIалгIай областной партийни конференци 1966 шера 16 феврале гулъе.

Конференце лувцаргдола ер дешаш чIоагIде:

1. КПСС областной комитета балха хьакъехьара отчет — докладчик КПСС обкома хьалхара секретарь нов. Ф. Е. Титов.

2. Ревизионни комиссе балха хьакъехьара отчет — докладчик ревизионни комиссе председатель А. М. Решетников.

3. КПСС областной комитет харжар.

4. КПСС областной комитета ревизионни комисси харжар.

5. КПСС аргIанарча XXIII-ча съезде бахийта делегаташ харжар.

XI-ча областной партийни конференце бохийтача викалашта укх тайпара боарамаш оттаде: КПСС 45 членагара решающи голоса бокъо йолаш цхьа делегати КПСС членалла 45 кандидатагара совещательни голоса бокъо йолаш цхьа делегати.

XI-ча областной партийни конференце бохийта делегаташ хорж городийи районийи партийни конференцешка а Советски районни партийни собране а КПСС Уставага хьежжа дIакъайла (къайлагIа) голосовани а еш. Грозненски городской парторганизацегара хоржаш бола делегаташ районни партийни конференцешка хорж.

Советски Эскара партийни организацешка латташ болча коммунисташа XI-ча областной партийни конференце бахийта делегаташ хорж вокх партийни организацешца цхьана городийи районийи партийни конференцешка.

Советски Калмыке—45 шу

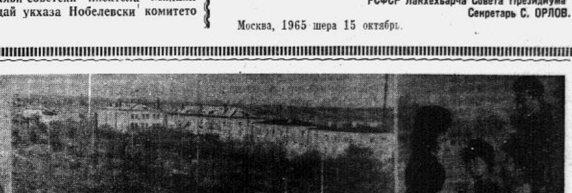
4 ноябре 45 шу дуз Советски Калмыке. ТАСС-а корреспондент Н. Суровцев хиннав хIанз 100 шу дизача республика столице — Элисте.

Аьрдехьара сурт республикански музее даьккха да. Иштта хьалъе йолаелар керда Элиста. Юкъеръяр — Калмыке столица тахан. Алхха укх тIеххьарча шерашка укхаза хьалдаьд иттащ эзараш квадратни метраш нуIе моттиг йола цIенош. Кердача цIеноша хозъяьй 1919 шера калмыцки халкъага «Вежарий калмыкаш...» аьнна исторически воззвани еш кхайкарал даьча Владимир Ильич Ленина цIи лелаю улица.

Аьттехьарча сурта тIа — социалистически Калмыке къонал. Шоана гу Калмыцки педагогически института студентий группа. Аьрдехьара аьттехьа — Марченко Таисия, Цебенова Жанна, Бадугинова Людмила, Нуров Владимир. Уж берригаш а института дикагIа болча студентех ба.

ТАСС фотохроника.

БИЗЗАГIА ПАЙДА ЭЦА ПРОМЫШЛЕННОСТЬ ДIАХО

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА IX-гIа ПЛЕНУМ

Кепа йоазон тIа хоам баь хиннача тайпара, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома IX пленум хилар 15-ча октябре. «КПСС ЦК сентябрьски Пленума итогий а республика промышленноста деш дола кулгал тоадара даькъе областной партийни организаце декхарий а хьакъехьа» доклад йир парте обкома хьалхарча секретара нов. **Ф. Е. Титова.** Докладчика белгалдаьккхар, вай партен паччахьалкхенни вахаре, дерригача советски халкъа вахаре Пленума решенеш Iалаьмате лоархIаме хилар.

Ховш да, КПСС ЦК октябрьски (1964 шера) Пленум хинначул тIехьагIа вай парте мехка политически, общественни, экономически вахара кулгалдара методаши стили эргаьккха тоаяра, паччахьалкхенни боахамеи строительствера субъективизм дIаяккхара боккха болх беш хилар. Укх тIеххьарча хана юхаметтаоттаьй партийни органаш вIашагIйоххара ленински организационни принципаш, ЦК мартовски Пленуме отта а яь, чакхйоаккхаш латт юртбоахама производство дегIайоалаяра хьаьдда программа.

ХIана керттера декхар а лоархIаш хьалхашка оттадеш да промышленноста болх дIахо тоабара дош.

ЦК сентябрьски Пленумо белгалдаьккхача тайпара, промышленноста балха тIехь чакх ца доахалуш цхьа хIамаш вай дисарах вIалла а дац из дош оттаданза дарг ца хилар. Вай промышленносто болх во бац, из дегIаух социалистически производственни отношеней унахцIеначеи чIоагIачеи ларда тIа. Из бокъонца тешавеш хьахьокх ворхI шера план кхоачашъеш латтача хана даьхача толамаша.

Укх шера чакхйоалача семилетка шерашка промышленни производства беррига боарам вай мехка 84 процент лакхлургба, планах 80 процент мара лакхбала ца безача метте. Электроэнерги дукхагIа йоаккхаргья шозза совгIа, болат дукхагIа лоаладергда шозза совгIа, лоаладаь болат дукхагIа хургда 55 миллион тоннагара 91 миллион тоннага кхаччалца, хIаьта цхьана лаьрхIача из хул Англе, Франце, ФРГ доаккхача дерригача болатал дикка дукхагIа. Укх шера доаккхаш дола мехкдаьтта **242 миллион** тоннага кхоачаргда 1958 шера 113 миллион тонн мара ца хиннача метте, хIаьта газ 130 миллиард кубометр гаргга йоаккхаргья 1958 шера 30 миллиард кубометр мара яьккха ца хиннача метте. Дуккха а дукхагIа хьаергья продукци промышленноста кхыча доакъошка а: машинаш ечеи металл чакхдоахачеи —2,4-зза, химически — 2,5-зза, яйтачеи кхачани — 1,5-зза.

ВорхI шера хьал а яь, болх бе йолаялийтай 5,5 эзар совгIа йоккхий промышленни предприятеш. Керттера производственни фондаш 90 процент дукхагIа хиннай халкъа боахаме, цу даькъе промышленносте — шозза.

КПСС XXII-ча съездо тIайийца Программа чIоагIеи леррагIеи чакх а йоахаш партеи правительстваи семилетка шерашка дуккха доккхий балхаш даьд советски халкъа материальни хьал-торо лакхъяра. Лоацдаьд балха ден дIоахал, лакхденнад юкъера алапи, тIера дIаяьхай е лохъяьй болхлойи гIулакхерча наьхеи тоъал доккхача даькъа алапе тIара йоаха налогаш, юкъедоаладаьд колхозхой пенсешца Iалашбара гIулакх. Тоаденнад баха нах халкъо леладеча дукхача предметашца Iалашбелга, Iалаьмате дукха хьаллеш латт чуIе цIеноши культурно-бытовой гIирсаши.

Цхьабакъда, парте вайна хьех карагIдаьнначох цIаккха а кхоачам ма бе яхаш. Пленуме белгалдаьхар промышленностера толамаш даьха ца Iеш, иштта кхоачамбоацараш а, халонаш, кхоачаш ца деш диса декхараш.

Кхоачашъе езаш хьалхашка этта промышленность дIахо дегIайоалаяреи халкъа вахара боарам лакхбареи проблемаш къоастаеча хана керттера уйла тIаяхийта еза промышленноста деча кулгала методаши формаши эргаяьха тоаяра. ХIанз промышленносте йолаш йола доал дара, планаш уттаяра, стимулировани яра формаш хIанзарча технико-экономически хьалашкеи производительни низаш дегIадахкара боарамгеи хьежжа яц.

Пленумо хьдда гIулакхаш белгалдаьхар планировани эргаьккха тоаяра, предприятей боахама инициативеи производства экономически стимулированни чIоагIъяра, промышленноста кулгалделга дикагIа вIаштIехьдаккхара.

Халкъа боахама планашка оттаьча производство дегIайоалаяра, къаман доход лакхъяра темпашеи керттерча пропорцешеи Iалашде деза социализма объективни экономически законашка хьежжа йолаш йолча торонех дикагIа, эффект йоккхагIа йолаш пайда эцилга. ХIанзарча Iилма-технически революце хьалашка планироване декхар сенах латт аьлча, из латт, Iилманеи техниканеи эгара тIехьагIа карагIдаьннараш промышленносте карадерзадара сиха темпаш планашка белгалъярах. Лакхлуш ба перспективни плана лоархIам. Халкъа боахама планах кулгалдара керттера форма хургья хIана лоархIамегIара заданеш хIара шера дIа а екъаш оттаяь пхе шера план.

ДIахо, КПСС ЦК Пленумо декхар оттадаьд—промышленноста деш дола кулгал ерригача паччахьалкхене оттаьча бIарччача цхьан плана керттера лостамаш белгалдара наькъаца централизованни планировани чIоагIа еш, предприяте боахама инициатива а мамогга дегIаккхувларгйолча болхлой материальни безам совбаккхар, боахама расчет, мах, пайда, кредит санна йолча методийи средстваьи новкъосталца экономически стимулироване системах шерра пайда эцаргболча тайпара вIаштIехьдаккха.

ХIанз дуккхача хьокхамашта шерра план уттаяра меттел промышленни предприятешта тергьяц керттера планови заданеш мара. Цу керттерча заданей ларда тIа предприятеша шоаш уттаергья вокх юкедисача хьокхамашта, цу даькъе персонала дукхал, къахьегама овсарле, продукцега дIабода мах санна дараштa а йола шоай планаш.

КПСС ЦК Пленумо оттаьча мероприятешка боккха лоархIам бу промышленни производствана еш йола экономически стимулировани чIоагIъяра а, болхлошта материальни поощрени яра система тоаяра а. ХIара предприяте, цун башхалонаши балха экономически результаташи теркал а еш, **къаьстта фондаш** вIашагIъехкаргья производство дегIайоалаяра, материальни поощрени яра, социально-культурни мероприятешта, чуIе цIеноши хьалдара. Уж фондаш вIашагIйоххара хьатIадоагIа ахча хургда предприятеша беча пайдах.

Пленуме белгалдаьхар, болхлошта материальни поощрени яра юкъедоаладеш дола гIулакхаш бIарччача коллективеи къаьст-къаьстача хIара болхлочуни доходаш предприятей балха ерригача результатех тийша хургйолча тайпара вIаштIехьдаха дезаш хилар.

Материальни безам совбаккхара принцип кхоачашъяра боккха лоархIам беча, промышленноста болхлошта материальни поощрени яра система эргайоахаш тоаеча хана лоархIам ца беш йита мегаргьяц моральни стимулаш. Беррига къахьегамхой коммунистически идеологех кхебара цадаш кхетама болх бу вай парте. Из болх шербе а эргабоахаш тоабе а, социалистически яхь вIашагIйоллара гIулакх тоаде, къахьегамхой инициативеи самодеятельности дегIаккхувла еза партийни организацеша, Советаша, профсоюзаша, комсомола.

Цул тIехьагIа мадарра дувц докладчика КПСС ЦК Пленумо оттадаьча промышленноста ду доал тоадареи планировани эргаьккха тоаяреи хьакъехьа.

Нохч - ГIалгIайчен къахьегамхой, беррига советски нах а санна, йоах цо дIахо, — чIоагIа хьашт долаши кIоарга уйла тIаяхийтаи хьийжар КПСС ЦК сентябрьски Пленума а СССР-а Лакхехьарча Совета VI-ча сессе а балхага, массава цхьатарра раьза а волаш тIайийцар цар Пленумеи Лакхехьарча Совета сессеи решенеш.

Дерригача советски халкъаца цхьаьна республика болхлой классои берригача къахьегамхошеи хьинаре къовсам лоаттабу партеи правительстваи политика чакхъяккхар духьа, шоай деррига низаш, знанеш, опыт дIалу цар вай Даьхен экономически низ чIоагIбара гIулакха , вай мехка коммунистически общество хьалъяра программа кхоачашъяра. Цунна къаьгга тешал ду вай республике ворхI шера план кхоачашъеш хиларо.

Промышленни производства беррига боарам шозза дукхагIа лакхлургба вай республике семилетка шерашка. Цигга белгалдаккхар лоархIаме да, промышленноста лоархIамегIара, керттера доакъош къаьстта чIоагIа дегIадоаладаь хилар. Масала, мехкдаьтта доаккхилга ворхI шера 3,9-зза лакхлургда, газ йоаккхилга—6,9-зза, мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста продукци арахецилга — 59 процент, химически — 3-зза, машиностроении металлообработкаи — 2,3-зза. 72 процент дукхагIа йоаккхаргья электроэнерги, яйгача промышленноста продукци — 35 процент, кхачан промышленноста продукци — 72 процент дукхагIа. Промышленностера керттера производственни фондаш ворхI шера чухь—1,8-зза лакхлургья, продукци арахецилга — керттерча фондий 1 сома лоархIаш 8 процент дукхагIа хургда.

Iалашдаьд вай промышленноста технически боарам хобаллал лакхбелга. Цунна бола хьокхам ба промышленни производства юкъарча боарамах электроэнергетика, машиностроене, химически промышленноста, вешта аьлча, технически прогресс Iалашъеча отраслеша дIалаьца дакъа алсамдоалаш хилар. ВорхI шера чухьа производства юкъарча боарама юкъе цу отраслеша дIалоаца дакъа 26 процентагара 35 процентага кхаччалца дегIадоагIаргда.

Республика промышленность дикка чIоагIа дегIаяра тешал ду ворхI шера чухьа вайцига 20 керда предприяти хьалъяра бакъдолчо, цар даькъе Карабулакски газобензинови завод, Грозненски нефтемаслозаводера парафин хьадеча объектай комплекс, «Электроинструмент», «Электроприбор», «Мединструмент» яха, шекара, «Пищемаш» яха заводаш, кхыяраш санна яраш а еш. Цу шерашка республике хьахиннай дуккха а керда промышленни центраш.

Мехкдаьтта даккхара хьакъехьа Нохч-ГIалгIайче хIанз Къилбаседа Кавказа ерригача мехкдаьтта районашта юкъе хьалхарча моттиге яьннай.

Республика бурув деттараша Iилма болхлошца цхьана дукха гIулакхаш да а даьд, хIанз да а ду йоккхий кIоаргаленаш караерзаяра. Нохч-ГIалгIайченерча бурув деттарах мехка кIоарга а тIехкIоарга а бурув деттара техникеи технологии караерзаяра школа хинна дIаяттай.

Дукха мехкдаьтта доалла моттигаш караерзаярои цисара мехкдаьтта дахарои, прогрессивни технологи а хьалха латта опыт а юкъеяхьаро торо хилийтай мехкдаьттаи газеи тоннага додар семилетка йолаелча гIоне кхозза даь ца Iеш лохдеи вай республике мехкдаьтта даккхарах лакха рентабельность йола промышленноста отрасль хилийтеи. Нагахьа санна 1958 шера 4 миллион сома пайда баьккха хиннабале, тIаккха дахача шера цунах хилар 50 миллион сомал тIех. ХIанз республике мехкдаьтта доах, шийга додар мехка гIолла юккъера лаьрхIача додачул 10 процент кIезигагIа а долаш.

Семилетка шерашка дикка алсамдаьккхад мехкдаьтта продукташ хьаелга, цар ассортимент шер а яьй, дикал тоа а яьй. Иштта, дизельни доагор доаккхилга дегIаденад 94 процент, хIаьта автомобильни бензини доаккхилга — 47 процент. Грозненски мехкдаьтта заводаша шоай продукци ухийт вай мехка дуккхача районашка, доазол дехьарча 30-нел дукхагIча паччахьалкхенашка дIаухийт. Грозне хьаду лоархIамегIа йолча дикала белгалонашка диллача дунен стандартел тIехдоалаш дола машинашта хьекха даьтташ.

Укх тIеххьарча шерашка мехкдаьтта чакхдоахарий балха лоархIаме итог хилар республике нефтехими шерра дегIайоалаяра йола низ бола бедала база хьаярах. Семилетка шерашка грозненски химически комбинате валови продукци хьаелга алсамдаьннад 4,5-зза, дукха гIулакхаш даьд промышленность дегIайоалаяра, къаьстта а мехкдаьтта, хIаьта иштта промышленноста кхы доакъош — энергетически, яйга, кхачан, транспорта, бувзама дараш а долаш.

Дизза ала йиш йолаш да, — йоах докладчика, — республика промышленносто ворхI шера план ханал хьалхагIа кхоачашъергья, аьнна хеталуш хилар. Цхьабакъда, цо цхьаккха а тайпара са теде йиш яц областной партийни организаце.

Духхьал дIаала дезаш да, КПСС ЦК сентябрьски Пленумо гучадаьха промышленноста балха юкъера кхоачамбоацараш диззаи бIарччеи вай республика промышленноста хьакъехьа а доагIаш хилар.

Пленуме белгалдоахар, мехка гIоллара халкъа боахама план кхоачашъелга планови заданеш хIара предприятеи боахама организацеи бокъонца а, шийн ханнахьа а кхоачашъярах тийша долга. Планаш кхоачаш ца ярах гIожагIча тайпара паччахьалкхен дисциплина телхаелга лерхIа деза.

Хала хеташ дале а белгалдаккханза далац вайцига паччахьалкхен дисциплина телхаеш, планови заданеш кхоачаш ца еш йола предприятеши боахама организацеши хилар. Иштта, укх шера 9 бетта планах лоархIаьяц 20 предприяти, цар яла езачох дIа ца луш йитай 3 миллион сома хинна ца Iеш продукци.

ТIехьаюсарех я Карабулакски газобензинови завод, макаронни фабрика, «Электроприбор» яха завод, литейно-механически, Старопромысловски кирпишкий заводаш, Ермоловски хьунпромбоахам, кхыяраш. Цхьаболча боахама кулгалхоша бе боагIа мах бац къахьегама овсарле лакхъяра тIехьара къовсам лоархIаме хилара, цу хьокхама хьакъехьара заданеш кхоачашъяц. Иштта, 9 бетта балха итогех къахьегама овсарле лакхъяра планах лоархIаьяц 20-нел тIех предприяти, хIаьта 35-не болх беш волча цхьан саго хьадер дахача шера цу юкъагIарчул лохдалийтад.

Республика промышленни предприятешкеи гIишлонашкеи хIанз а тIехьа дукха да боахам йоахо йоацаш лелабар, цунна зенаш делга, хьадеш хIама а доацаш рузкъа дIаухийтилга. Экономически болх кхоачамболаш вIаштIехьбаьккха ца хиларах дуккхача предприятеша кхоачашъяьяц продукцега дIадодар лохдареи пайдаш дареи заданеш, царга цIенхашттара финансови халонаш я, банкана дIатела ханаш тIехйийнна ссудаех дола декхараш доахк, бюджета доагIар шийн ханнахьа дIателац, поставщикашцеи подрядчикашцеи шийн ханнахьа расчеташ яц.

БIарчча хьайцача республике гIолла дIадодар лохдара хьакъехьара план кхоачашъяь йолашшехьа а, хIаьта а 23 предприяте продукци хьаярга додашдар ши миллион сом дахийта ца Iеш совгIа дахийтад.

ЦIенхашттара кхоачамбоацараш да капитальни гIишлошъяра юкъе. Капиталовложеней планаш шерагарашерага кхоачаш ца еш хьайоагIа. Промышленни культурно-вахара объекташи чуIе цIеноши хьалдара ханаш хадданза массе а хана юкъагIа юташ хьайоагIа.

Уж а кхыдола а масалаш доаладеш, докладчико йоах гIалат хургдар, нагахьа санна балха тIера телхараш духхьал юкъарча кхоачамбоацарашца дазьшача, царца шийн дийнна гIалаташи харцдаьннараши къайладихьача. Вай пайда эца йиш а йолаш, пайда ца эцаш йола торонаш хIанз а дукха я вай. ХIаьта царех чехкагIеи биззаи пайда эца беза, цхьаццайолча участкашка тIехьадусаш хилар дIадаккха деза, хьалха латтарашта тIехьакхее еза, ерригача предприятеша сийленца кхоачашъе еза семилетка тIеххьарча шера плани социалистически декхараши.

Цунца дувзаденна белгалбаккха беза экономически финансовии служба специалистий лакхлуш латта лоархIам. ЦIенхашта гIулакхаш де деза уж служба квалифицированни болча болхлошца чIоагIъяра, экономически финансовии образовани йола специалисташ дикагIа кийчбара.

Цул тIехьагIа докладчико ювц вай республика промышленноста предприятешеи доакъошеи доал дара оттае лерхIа структура.

Доклада тIа йоккха моттиг лоац вай парте организаторски политически балха боарам лакхбара дешаша.

ХIанз парте обкома, горкомий, райкомий, ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей, боахама органий балха тIехьа керттердар да къахьегамхошта КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи решенеш шерра дIайовзийтар. Уж решенеш кIоаргга кхетаергйолаш республика хIара коммунистаи берригача къахьегамхоштеи дIайовзийта еза. Производстве эргаьккха тоаяра даькъера шийн лоархIам а шийн бола бехктокхам а хIара болхлочо, техника, инженера дика кхетабергболаш хIама де деза. Цунна тIаерзаяь хила еза хIанз идеологически балха ерриг средстваш: пропаганда, агитаци, кепа йоазув, радио, телевидени. Промышленноста, транспорта, гIишлошеча предприятешкара гойтара агитаци кердаьккха тоае еза, КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш кхоачашъяра къахьегамхой оарцагIбахара хьдда тIаерзаяь хила еза из.

КПСС ЦК Пленума решенеш тIара хьадоагIа тахан кхоачашде дезаш латта гIулакхаш массе оагIорахьа дийца дIадовзийтаргдола лекцеш, докладаш, беседаш е еза лектораша, докладчикаша къахьегамхошта.

Экономика дIахо а дегIайоалаяра тIехьа лоаттабеча юкъарча къовсаме шийна йоагIаш йола моттиг хьалацара а производства торонех бизза пайда эцара а тIехьа новкъостал де деза хIара коллективана. Из дара эца хьалаш долаш да. ХIанз лаьрхIа варгвоацаш лакхбеннаб шоай предприяти бахьан, цун балха экономически эффективность бахьан болхлойи гIулакхерча наьхен бола бехктокхам. Предприятеш шоай лоIаме хилар лакхденнача хьалашка производствана доал дара а боахама дешаш къоастадара а юкъе дакъа лацара шерра бокъо хул къахьегамхой.

Промышленни предприятей бокъонаш шеръярцеи уж дукхагIа шоай лоIаме хилийтарцеи дувзаденна къаьстта лакхлу лохерча **партийни** организацей лоархIам, вешта аьлча производства кхел къоастаеш йолча ячейкай лоархIам.

Юххьанцарча партийни организацеша кIоаргагIа леладе деза производственни балха дешаш. Цар чIоагIагIа теркам тIабодаш хила еза промышленноста экономика керттера проблемаш, материальни стимулироване принципаши боахама доал дара, болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхерча наьха творчески хьинар а инициатива а мамогга дегIайоалаяра кхыйола экономически методаши нийсса юкъейоалаяра дешаш. Предприятей болх даиман бовзаш, Iомабеш хила, кхоачамбоацараш гучадахара а уж дIадахара а боахама кулгалхошта новкъостал деш; производства ерриг торонаш гучаяхараи царех пайда эцараи къахьегамхой низ тIаберзабеш, ведомственни а хIаьта иштта местнически а тенденцешта духьал хьдда къовсам лоаттабеш, паччахьалкхен дисциплина чIоагIъеш хила еза уж.

ХIанз промышленноста деш дола доал эргадаьккха хувцарца дувзаденна управленей, объединеней, министерствай, ведомствай партийни организацей лоархIам а бехктокхам а лакхлу. Уж декхарийла я аппарато кхы а дикагIа, тайжагIа болх бергболаш хIама де, ерригача звеношка паччахьалкхен дисциплина чIоагIъе, шийна де тIадилла гIулакх бахьан, дувцилге йоацаш партеи правительстваи решенеш кхоачашъяра шоаш чIоагIа бехктокхаме хилара уйланца беррига болхлошта кхетам бала.

Парте горкомаши райкомаши декхарийла я юххьанцарча партийни организацеша лелаю хьалхле тоаергйола гIулакхаш де, цар лоархIам а денал а хьалъйайде, отчетно-хоржама собраней решенеш, партийни собранешка яь критически замечанеш, оттаяь предложенеш кхоачашъяра хиланза даргдоаца новкъостал де, КПСС ЦК сентябрьски Пленумо дIадехарашка хьежжа цар организаторски политически балха боарам лакхлургбола хIама де.

Кадрашца беча балха керттера терко еш хиннай парти даиман а, бакъда хIанз къаьстта лакхлу цун лоархIам.

Предприятеш боахам лелабара хьакъе дукхагIа шоай лоIаме хилийтаро, доал дара керттерча органа предприяти гаьна йоаккхаш дола лагIаш кIезигдаро, производства экономически стимулироване керда формаш юкъейоалаяро дIадех вай кадраш дукхагIа самостоятельность йолаш, производства гIулакх экономически дикагIа довзаш хулга, дешаш къоастадеча хьакхаштагIа, майрагIа, инициатива йолаш хулга, шоаех тийша дIаенна балха участок бахьан паччахьалкхенеи халкъан хьалхашкара цар бехктокхам лакхбу.

ХIанз лаьрхIа варгвоацаш лакхлу боахама партийни доал дара лоархIам. Промышленноста доал дара а цун кердача методаша луш йолча торонех коммунизм хьалъяра хьаштаьшта мамогга дукхагIа пайда эцара а бола парте областной, городской, районни комитетий бехктокхам дикка лакхлу.

ДIахо ла йиш йолаш дац парте цхьайолча райкомаша промышленни предприятей балха йоагIаш йола терко еш ца хилар. Масала, хьаацаргья вай Шаьла райком. Парте райкома бюро кхоачамболаш хьажац промышленностеи гIишлош ечеи предприятей технико - экономически хьокхамашка, цар анализ яц.

Боахама кулгалхой де декхарийла бар шоаш де а ца гIерташ, партийни комитеташ декхарийла я шоай керттера терко организаторски балха, кадраш хархара, уж балха тIа дIа-юха нийсъяра, царна кхетам балара, парте, правительства директиваш а шоай решенеш а кхоачашъяра тIахьожам лоаттабара, къахьегамхошта луш бола коммунистически кхетам лакхбара тIаяхийта.

ДIахо докладчико дувц республика юрта боахаме латтача гIулакхех. КПСС ЦК мартовски Пленуме оттаяь мероприятеш чакхъяхаро хIанззе а дика результаташ лу.

Укх шера дикагIа вIаштIехьдаьха чакхдоах юртбоахама балхаш республика колхозашеи совхозашеи. Юртбоахама производство лакхъеш, хаво оттарца хьахинна йовлаш йола халонаш эшаеш дукха хIама даьд колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа, партийни, советски, юртбоахама органаша. Дукхача боахамаша, бригадаша, звеноша во доацаш хьувкъадаьд укх шера ялаташ а кхыйола культураш а. Дикка дукхагIа чуийцар валовой лаьрхIа ялат, технически культураш, баьца даараш, коартолаш, сомаш, комсаш.

Колхозашеи совхозашеи кхоачашъяьй ялат кийчдара паччахьалкхен план. Даьхен амбарашка чутессад 118 эзар тонн совгIа ялат, цунца дехкад план 59 эзар тонн мара ца хиннача 79 эзар тонн кIа. Ялат дIахо а дIалуш латт. Планал совгIа 700 эзар пунт ялат дохка йиш йолаш я республика.

Цхьабакъда, хьажкIаши дугеи кийчдара темпаш цхьайолча районашка ла йиш йоацаш лоха я. ГIулакхаша дIадех 1965 шера оттаяь ялат кийчдара план укх гаргарча хана хIара колхозо, совхозо кхоачашъергйолаш ялат кийчдара темпаш лакхъелгеи совдола ялат паччахьалкхенга дохкилга Iалашделгеи.

Харбазаш, пасташ, комсаш кийчъяра план а кхоачашъяьй.

ХIана массанахьа а чуэцаш латт хьажкIаш, шекара свекла, тхьамка, коартолаш, баьца даараш. Уж продукташ кийчъяра оттаяь план кхоачашъе а мел эша торонаш я.

Юрта боахам дIахо а лакхбара дешаш ерригача парте, дерригача халкъа керттера терко тIайодаш хила деза аьле белгалдоаккх доклада тIа.

Декхар латт укх эггара гаргагIча хана массанахьа йизза а йоа ца еш а ерриг юртбоахама культураш чуийца яхарах.

Парте райкомаш, райисполкомаш, юрта боахама районни производственни управленеш, боахамий кулгалхой, партийни организацеш, юрта боахама министерство декхарийла я хIара колхоз, совхоз тIехьайисара бахьанашка вIалла тIехьа а ца тетташ хьажа, из е вож продукци кийчъяра паччахьалкхен планаш кхоачаш ца яра бехке бараш гучабаха, план — хIара колхозо, совхозо, районо продукце деррига тайпаш кийчдара заказ дувцилге йоацаш кхоачашдергдола гIулакхаш де.

Республика боахамий торо я хьайбай продукци кийчъяра план меттел социалистически декхараш а кхоачашде.

Даьча лоархIамаша хьахьокх шура, дулх, фуаш кийчде шера йоагIа план 10 декабрь тIаккхоачаш кхоачашъе йиш йолаш республика хилар, хIаьта дуккха йолча колхозийи совхозийи план кхоачашъе е йиш я дикка хьалхагIа а.

ХьатIадоагIача шера хьайбай продукташ кийчъелга дуккха лакхлургхилара терко а яь, хIанз лоархIаме да хан - ханнахьа, бIарчча шера, 1966 шера уж продукташ яхареи кийчъяреи планаш кхоачашъергйолаш гIулакх вIаштIехьдаккхар.

— Промышленноста деш дола доал тоадара, планировани эргаьккха тоаяра, промышленни производства экономически стимулировани лакхъяра дола боккхача лоархIама гIулакхаш оттадаь КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета IV сессеи исторически решенеш чIоагIа могаяь тIайийцай ерригача партеи дерригача советски халкъои, йоах докладчика ше йистевоалаш.

Берригача советски наха а санна, вай республика къахьегамхошта гу цу решенешка вай социалистически экономика дIахо а лакхъяра тIабода никъ, цар дега дукха дезаш хьаэц партеи правительстваи оттадаь гIулакхаш. Пленумеи сессеи решенеш ювцача хьинаре дакъа лаьца ца Iеш, болхлой, колхозхой, боахама кулгалхой, Iилмахой, инженерно - технически болхлой кхыча тайпара, творчески къахьега болабеннаб, шоаш хIара денна беча балха экономически чулоацам кIоаргагIа бовза гIерт уж. Цу дерриганеша лакхду къахьегама хьинар а политически кхетам а, денгара денга шерагIа яржаш латтача КПСС XXIII съезда еш йолча дерригача халкъа кийчон цаI дола тоатол а хиле дIаотт из.

Съезда хьалхара яхь ди массаза доал шерагIа яржаргйолаш, дуккхача наха цунна юкъе дакъа лоацаргдолаш, хIаьта цу яхье коммунистий авангардни лоархIам хургболаш хIама де деза партийни организацеша.

Даха мадоагIара къахьегама гIулакхашца накъагIоргда вай КПСС XXIII-ча съезда, воаш коммунизма сийлен лакхаленашка дугаш йола воай сийлахь-йоккха парти доазув доацаш дукха езаши цунна мутIахьа долаши хилар цIаькха а дIахьокхаргда вай.

☆ ☆ ☆

Технически прогресса—дукхагIа теркам

КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара О. С. БЕЛЯЕВА къамаьл

Экономика дегIаяра новкъарле еш мел дар дIа а даьккха никъ мукъабаьккхаб сентябрьски Пленумо. Дукхача предприятешкара, гIишлошъечара, учрежденешкара хIара денна хьаухача хоамаша хьахьокх Грозненча коммунисташа а берригача къахьегамхоша а Пленума решенеш чIоагIа къоабалъеш хилар.

Пленуме белгалдаьккхар ленински парте хьалхленца советски халкъо коммунизм хьалъеча доккхий толамаш даьха хилар.

Мехка экономикаца цхьана дегIайоагIа Грозне промышленность а. Дуккха балхаш даьд города партийни организаце производства организаци тоаеш, къахьегама овсарлеи продукце дикали лакхъеш, производственни низаш карадерзадеш, предприятей экономически болх тоабеш, технически прогресса темпаш лакхъеш. ХIара денна болх баьб кадраша. Цу дерригнех дикка беркат даьлар грозненски промышленноста балха.

1958 шераца нийсдича 1,8-зза лакхлургба продукце боарам. 45,8 процент дегIайоагIаргья къахьегама овсарле. Семилетка шерашка хьалъяь а яьнна болх бе йолалургья 30 совгIа керда промышленни объект.

КПСС ЦК сентябрьски Пленуме белгалдаьккхар промышленни производство дегIаахареи предприятеш технически эргаяхареи темпаш технически прогрессахи Iилманна карагIдаьннараш производствана юкъедарахи тийша хилар. Укх ворхI шера чIоагIа тIехьадисадар тхо автомобильни доагореи дизельни даьттаи дикал лакхъе лаьрхIа йола шоллагIа йола процессаш къоастаяраи уж балха юкъеяхьаран. Уж балха юкъеца яхьар вай Iилма учрежденей бехка хинна ца Iеш дукхагIча даькъе финансироване, оборудоване, материальни ресурсай дешаш ханнахьа ца къоастадар бахьан долаш да.

Доккхий гIалаташ даьд проектай институташа, «Гипрокаучук» яхача институто. Цар тIехьадаьккхар продукци лакхъеш йола прогрессивни методаш фенола, ацетона, полиэтилена, спирта производства проектана юкъехьолга. Из бахьан долаш лертIа дацар кхерамзлен техника гIулакх а.

Цхьабакъда, деррига кхоачамбоацараш производства управлени вIаштIехь ца хилар бахьан долаш да аьлча нийса хургдац. Царех дуккхараш боахама кулгалдара боарам лоха хиларца, городской партийни организаце политически балхаца дувзаденна дар.

1965 шера продукце боарам лакхбара 9 бетта план кхоачашъяьяц 9 предприяте, къахьегама овсарле лакхъяра задани кхоачашъяьяц итт предприяте.

Во латт наха чубаха цIенош, цхьайола промышленнии культурно-бытовии объекташ хьалъелга.

ЧIоагIа теркам тIабахийта леладу городской партийни организаце къахьегамхошта КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш дIайовзийтара гIулакх. Оаха лерхI хIара грозненец Пленума решенеех дIаккхетаваьал совгIа цунна уж кхоачашъеча шийн моттиг хьалаца новкъостал де а. Горкомо чIоагIъяьй КПСС ЦК сентябрьски Пленума материалашта пропаганда яра мероприятеш. КПСС горкома а райкомий а пленумашка, юххьанцарча партийни организацей собранешка белгалдоахаргда Пленума хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара де дезараш. Идеологически болх къахьегамхой коммунистически сакхетам лакхбара тIаберзабаь хургба.

Мехкдаьттахоша керда толамаш доах

КПСС МалгIабика горкома хьалхарча секретара нов. САНЬКО къамаьл

МалгIабика къахьегамхоша, берригача советски наха а санна, Iалаьмате чIоагIа раьза хинна тIайийцай промышленноста болх тоабара тIаерзаяь йола КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш. Пленума а СССР Лакхехьарча Совета сессе а материалаш Iомаеш ба хIанз тха мехкдаьттахой, совхозий болхлой, колхозхой.

Доккхий толамаш даьхад малгIабикхоша тIеххьарча шерашка. Валови продукци арахецара 9 бетта план 101,1 процент кхоачашъяьй предприятеша, дIададахача шера цу ханара нийсдича 54 процент дукхагIа арахийцай из укх шера. 140 эзар сом да продукцега дIадодар лохдарах кхоадаь ахча. Семилетка хьалхарча шераца нийсдича кхозза лакхъеннай къахьегама овсарле, ийссаза гаргга тIаккхийттад доаккхаш дола мехкдаьтта, мехкдаьттаца йоагIа газ 40-зза.

Партийни организацеша организаторски а политически а болх тоабарах бурув тохилга тIехьалаттац хIана. ШоллагIа шу да бурув деттараша план а социалистически декхараш а кхоачашду. 109 процент кхоачашъяьй бурув тохара нийс бетта план, 8 фонтанни скважина эксплуатаце дIаеннай. Уж толамаш доахача мехкдаьтта доалла керда моттигаш гучайоахача а доккха дакъа лаьцад бурув деттача конторай а промыслай а производства хьалха латтараша.

Цхьадола толамаш даьхад районерча колхозийи совхозийи къахьегамхоша а. Кхоачашъяь йоалаш латт хьажкIаш йоххара план, дика хиннай шекара свекла, дулх дохкара план кхоачашъяьй. Дукха я тха боахамашка пайда ца эцаш йола торонаш. Парте горком, юххьанцара партийни организацеш, боахамий кулгалхойи специалисташи чIоагIа оарцагIбаьннаб болх тоабара.

КПСС ЦК сентябрьски Пленумо белгалдаьха промышленноста доал делга тоадара, планировани елга эргадаккхара, экономически стимулировани чIоагIъяра наьнъаш боккха лоархIам болаш да ерригача промышленноста, къаьстта мехкдаьтта доаккхача промышленноста. ХIанз мехкдаьттахой цхьан министерствана кара ба, цхьан министерства ергья цар балха координаци. Къаьстта теркам тIабахийта леладергда планировани елга, боахама доал делга тоадергда. Ховш ма дий, хIанз укх сахьате тха дикка кхоачамбоацараш хилар. Кхоачамба, газ якхара план кхоачаш ца ешшехьа а тха нефтеуправлене дийнахьи буси 1300 эзар кубометр газ цIи етташ йоагаю аьлча. Дикка керда мощносташ я тха ханнахьа эксплуатаце дIа ца луш, керттера сооруженеши центральни трапни установкеи я хIанз а яь ланза. Цу гIулакхо новкъарле ю гази мехкдаьттеи хьагулде а царна транспортировка е а. Деррига лертIа дац керда техника балха юкъейоалаеча, оборудованена модернизаци еча, производство шерьеча.

Порядок яц гIишлошъеча организацешка а, мехкдаьттахой доккха декхар латт царна тIа хIана а. Промышленни объекташ хьаяра ханаш тIехьаювл. Геттара во лел наха чубаха цIенош хьалдара гIулакх. Хьалъяь гIишлош кхоачамбоацараш долаш я, гIишлош е хьахийцача ахчах бокъонна пайда эцац.

МалгIабика районера болхлой, колхозхой, специалисташ КПСС XXIII съезда сийна къахьегама вахте эттаб, цар шерра яхь йоаржаяьй Сийлахь-боккхача Октябра цIейна сийленца накъа бахара, хьинаре къовсам лоаттабу семилетка тIеххьарча шера плани социалистически декхараши кхоачашдара.

КIоаргагIа тоха бурув

«Грознефть» объединене начальника н. НАЗАРЕТОВА къамаьл

КПСС ЦК сентябрьски Пленумо оттадаьча тайпара кулгалдара отраслеви принципага даларо, планировани елга эргадаккхареи производствана экономически стимулировани елга тоадареи хьакъехьара мероприятеш чакхъяхаро торо хулийтаргья республика мехкдаьтта доаккхача промышленноста хьалхашка латта лоархIаме декхараш сихагIа кхоачашде. Бурув кIоаргагIа тохар — из да хIанз керттердар. Цо торо хилийтай семилетка шерашка мехкдаьтта доаккхилга 3,9-зза, цунца хьайоагIа газ — иттазза лакхде.

Цхьабакъда, халонаш кIезига нийслац. 4 — 4,5 эзар метр кIоарга бурув а деттаж скважинаш яхар чоалхане гIулакх да, атта дац царна эксплуатаци елга а. Мехкдаьтта температура 136 градусага кхоачаш хул, хIаьта давлени 400 атмосферал тIехйоалаш моттигаш а дикка нийслу. Ала дезаш да, Нохч-ГIалгIайчен специалисташеи мастерашеи цу даькъе а кIезига къахьийга ца хилар. Цхьабакъда, дукхха лоархIаме дешаш къоастаде мегадац царна. Ювцараш я низ бола бурув детта установкаш, юхахьаара ца кхувсийта оборудовани, бурув детта геттара чIоагIа обсадочни турбаш. Ейга фракцеш йовлга геттара кIезигдергдола промыслашка гази мехкдаьттеи хьагулдергдола рациональни схемаши аппаратураши хьаянза эргйоацача кхьчад гIулакх. Цу хьакъехьара кхоачамбоацараш дIадоахилга дехаш централъни органашка кхайкаяр «Грознефта» объединени. Цхьабакъда, мехкдаьтта промышленноста доал деш йола органаш дукхен вIаши бувзам боацаши хиларах уж чIоагIа лоархIаме дешаш дуккхача шерашка ца къоастадеш дус.

КПСС ЦК сентябрьски Пленуме даха а доагIаш белгалдоахар керттерча фондех пайда эцара эффективность тIеххьарча шерашка лохъенна хилар. Бахьан малагIа да? Тхона хетачох, укхаза де дезар да къаенна нормаши инструкцеши эргаяхар. ХIаман кхомбар боккхача лоархIаме ма дий.

Деррига вIаштIехьдац материально-технически ресурсай планаш уттаеча а. ТIеххьарча шерашка харцахьара практика гучаьннай. Цу практиках планаш уттаеча органаша чIоагIъю бурув тохара плани турбашта расход яра нормаши, цхьабакъда, хьахеца фондаш эшачул 80—85 процент хул. Из бахьан долаш дикка ханаш йоах балхаш сеце. ХIаьта ховш ма дий кIоарга бурув тоха буровой болх ца беш сецача сахьата паччахьалкхенна 24 сом и 92 кепиги зе хулаш хилар.

Нагахьа санна мехкдаьтта доаккхараша мехкдаьтта чакхдоаккхарашта дIалуш дола мехкдаьтта 2 процент совгIа хий доаллаш хуле хьалхара бараша гIод лу. ТIаккха цIена мехкдаьтта делча преми хIана лац царна? Материальни безам тIабахийтача боккха пайда баргбар мехкдаьтта

ДЕГIАЙОАЛАЕРГЙОЛЧА ДЕРРИГАЧА КХОАЧАМЕХ

КПСС НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА IX-гIа ПЛЕНУМ

чакхдоаккхараштa; чакхдоаха даьтта бIеха а хургдацар, ремонт ца ещ оборудоване болх бу ха йIаьх а лургьяр. Предприятешта юкъера бакъахьара гIулакхаш шерде деза.

1966 шера укх шерарчул цаI ах миллион тонн дукхагIа мехкаьтта лаккха дезаш я объединени. ХIанзе а кийчдала деза цу гIулакха. КПСС ЦК Пленума решенеш ларде а лувцаш мехка экономика дегIайоалаеча хьинаре дакъа лоацарга Нохч-ГIалгIайчен мехкдаьттахоша.

Оаха хьаллоац отраслеви принцип

Грозненски консервни объединене директора н. ЯХШААТОВАЙ къамаьл

●

ЧIоагIа раьза хинна тIаийцай тха коллективо КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш. КПСС ЦК белгалъяь промышленноста болх тоабара, планировани эргаяккхара, производства экономически стимулировани чIоагIъяра хьакъера мероприятеш массане а къоабалъеш я. Пленума решенеш кхоачашъяро торо хулийтаргья боахама доал дара ерригa система кердача лакхагIча лагIa тIa яккха.

1963 шера тха завода ларда тIа хьаьча объединене торо яцар шийна чуйоагIача ерригача предприятешта доагIача тайпара кулгалде, хIана аьлча болх дукхагIа хилар, нах тIатоханзар. Завода болхлошта ха яцар кхыча предприятеша болх мишта бу хьажа. Цул совгIа, тха объединенеа кулгалдеш хинна управлени Краснодаре яр, цунна чуйоагIар 49 заводи ужжа миссел совхозаши. Управленена боккъонца хацар шийн заводашта фу эш, башха цар балха дух тIa яла а гIертацар.

ХIанз парте чIоагIъяьча системо уж гIулакхаш дIадоах, промышленноста къаьст-къаьстача доакъошта цар белгалонашка хьежжа технически а экономически а кулгалделга Iалашду, предприятешта юкъера бувзам чIоагIбу, специалистех дикагIа пайда эца йиш хулийт.

Планироване кердача системах плана керттера показатель валови продукци а йоацаш реализаци яьча продукце боарам хургба. Из чIоагIa лоархIаме да. Наха дукхагIа хоатташ, царна эшаш йола продукци арахеца гIертаргья хIанз хIара предприяти, цо дIадоаккхаргда зе деш йола продукци арахецилга. Продукце дикал лакхъе а новкъостал дергда керда планироване кердача система.

Организационно-технически мероприятешцеи керда техника юкъейоалаяра планацеи бувзам а боацаш уттайора хьалха къахьегама овсарле лакхъяра план. Планаш хувцар. Масала укх шеро массехказа хийцар тха завода план. ХIанз из дIададаргда. Цо торо хулийтаргья йолаш йолча торонех дикагIа пайда эца а план кхоачашъяра коллектив оарцагIъяккха а.

Тха коллективо ханал хьалха, 18 августа кхоачашъяьй ворхI шера план, ер шу чакхдалалехьа 10 миллион банка консерваш лургья оаха планал совгIа. Из да оаха октябра 48 шу дизара сийна а КПСС XXIII съезда а кийчду совгIат.

Шера план—ханал хьалха

КПСС Сунженски райкома хьалхарча секретара н. ВАРЛАШКИНА къамаьл

●

Района юкхьанцарча партийни организацешка боккха болх бу хIанз ЦК Пленума материалаш наха дIайовзийтара. Пленума решенеш арамаьллинге а йир оаха партийни организацей секретарашца беседаши читкаши мишта е еза дувцаш инструктивни совещани.

КПСС ЦК Пленума документаш Iомадара тIаберзабаь бола наха юкъера агитационни болх чIоагIбара кустови семинараш ю агитаторашца. Цу тайпара семинараш яьй Карабулака бурув деттача конторе, Ленина, XX партийни съезда цIерахча колхозашка, кхычахьа. Докладаш яьй райкома болхлоша. Оттаяь я лекцей тематика, дика опыт йола специалисташ, экономисташ ба хIанз къахьегамхошта лекцеш еша кийчлуш.

Парте решенеша айдаь къахьегама хьинар керда толамаш дахара тIадерзаду партийни организацеша, ЧIоагIа теркам тIабохийт промышленность дегIайоалаяра. Сунжа мехкдаьттахоша лаьрхIад шера план 25 декабре кхоачашъе, хIаьта хIанз шоай дош кхоачашдара тIагIертта къахьегаш а ба. Масала, 100 процент кхоачашъяьй 9 бетта план Карабулакерча мехкдаьттахоша, мехкдаьтта тоннага дIадодар 1,7 процент лохдаьл, 102 процент кхоачашъяьй бурув тохара план. Дика толамаш даьхад коммунисташ Касаков, Золин, Панфилов керте латтача бурув деттача бригадаша, коммунисташ Коверини Литвиненкои керте латтача мехкдаьтта доаккхача бригадаша.

ДукхагIа йолча промышленни предприятеша толамца кхоачашъяьй ийс бетта план. Кхо организаци мара йисаяц шоай программа кхоачашца ещ: леспромхоз, Карабулакера газобензинови завод, Ассински консервни завод.

Цу предприятеша шоай план кхоачаш ца яра керттера бахьан-м цар партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша план кхоачашъяра коллективаш боккъонца оарцагIа ца яхар да. Цхьабакъда, дикка Iаьткъар цар балха къаьнача доал дара система айпаш а. Масала, консервни завода кхоаза хийцар укх шера план. Газобензинови завода кхоачамболлаш кадраш яц. Цу дергигне теркам а баь дIахо йодача хана болх тоабергба оаха.

Сунженски мехкдаьттахошта боккъонца новкъостал даь «Грознефта» объединене специалисташа. Цхьболча инженераша Грознера хьал телефонаца ду кулгал. Иштта хIама нийсделар цхьа скважина болх бейолайолийташ «Грознефта» объединене керттера инженера н. Стадникова оагIорахьара.

Цхьадола толамаш даьхад укх шера Сунженски районерча юрта боахама къахьегамхоша а. Района боахамаша кхоачашъяьй паччахьалкхенга шура, дулх, фуаш, тха дохкара 9 бетта план. 17 эзар тонн я укх шера паччахьалкхенга дехка ялат, 1956 тонн планал совгIа дехка кIа а долаш. Укх деношка кхоачашъергья паччахьалкхенга баьца дааргаш, гидуаргаш, коартолаш йохкара план. Гурахьа дув ялаташ дIадийна доалаш латт.

Тайп-тайпара бедал чакхъяккхара эша цехаш хьалъяра дешах дувца безам ба са. Укх шера «Победа» яхача колхозо отходех 450 итт-итт литр чуйода балон томатни паста кийчъяьй. Дика хургдар иштта Iажий, IамгIай сокаш кийчъеш хилча. Планирующи организацеша цу гIулакха уйла йича бакъахьа хургдар.

Даьхенна дикагIеи дукхагIеи продукци

«Красный молот» завода модельщика н. КОВАЛЕВА къамаьл

●

Вай халкъа Iалавмате боккха лоархIам болаш хIама да КПСС ЦК Пленумо дийца промышленноста болх тоабара хьакъехьара дош. Тха болхлой теркам къаьстта тIаозаш да планированеи экономически стимулированеи дешаш.

Миштад тха заводера хьал? Коллектив барт тайна а хьинаре къахьегаш а йоллашехь, дукха кхоачамбоацараш да тха цехе. Мехкарча 22 завода лоаттаду цехо лоаладаь болат. 500 тонн слиткаш я тха кийча. 34 эзар сом ба цар мах. Цхьабакъда, уж сага дIагацац. Цу тайпара гIулакхаш ца хилийта лерхIаш я КПСС ЦК Пленума решенеш.

Предприятеш дикка шоай мукъагIа хургйола гIулакх вIаштIехьдоаккх хIана. Дика болх беча завода кулгалхой йиш хургья шоай пайда цхьадола дакъа завода эшача дIаахийта. Массехк шу да «Красный молот» кулгалхоша чон лоаладеча цеха реконструкци йистеяккха 200 эзар сом деха. Из ахча луш дацар, из бахьан долаш цехо лерттIа болх бацар.

КПСС ЦК Пленума материалаш ювцаш беседаши собранеши хул тха. Цу собранешка резерваши кхоачамбоацараши гучадоах завода болхлоша. ХIара вар болх хьалхарчул дикагIа бе, продукци дукхагIа яла, из дикагIа хилийта гIерт. Цхьабакъда, завода кхоачамхилла квалифицировании кадраш яц. Квартираш ца хиларах дIаух нах. Шера 32 квартира мара хьаяц. Болхлой ца тоъандаь штурмовщина е езаш а сверхурочни тела дезаш а хул завод. Из бахьан фондах лаьрхIачул совгIа тел алапеш. Боккъонца лархIа деза хIара кепиг, продукцега дIадодар лохде деза, кхыдола хьокхамаш тоаде деза.

Завода коммунисташа кхетаду шоашта хьалхашка латта бехктокхаме декхараш. Цар шоай низ кхоберггбаш материалех кхомбеш пайда эцара, арахецача продукце дикал лакхъяра, семилетка тIеххьарча шера план кхоачашъяра.

КагIирхой коммунизм хьалъеш ба

ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара н. ГОЛЫГИНА къамаьл

●

Республикера кагирхой дилла а хиннаб вай промышленноста, Iилмана, техникана карагIдаьннарех, вай массе а оагIорахьара дегIаена индустри хиларах доккхал деш. Вай халкъа карагIдийннача доккхача гIулакхашта юкъе хьинаре дакъа лаьцад кагирхоша.

Укх хьатIадоагIача пхе шера а дерригача советски халкъаца цхьана экономика дегIайоалаеча, советски наьха вахара хьал тоадеча КПСС ЦК Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи решенеш кхоачашъеча хьинаре дакъа лаца дезаш ба вай кагинахи мехкарийи.

Хьинаре къахьег республика кагирхоша промышленносте а юрта боахаме а. 730 комсомольско-кагирхой установка, смена, участок я вай болх беш. Грозненски химически комбинат — республике йоккхагIа йола предприяти — боккъонца лаьрхIача кагирхой я.

20 эзарнел совгIа къона болхло ва коммунистически къахьегама боламе дакъа лоацаш. Духхьала укх шера хьалхарча ялх бетта 239 эзар сом ахча кхоадеш йола 1440 рационализаторски предложени еннай къонача болхлоша.

ХIанз кхы а дикагIа хургда балха хьалаш.

Бехктокхаме декхараш латт комсомольски активисташта хьалхашка КПСС ЦК сентябрьски Пленума а СССР Лакхехьарча Совета сессе а решенеши документаши наха дIадовзийтара даькъе.

Оаха тхоай декхар лоархI цу партийни документий чулоацам хIара комсомольца, къонача болхлочоа дIабовзийтара. Берригача кагича нахаи мехкараштеи новкъостал де деза уж парте белгалдаь гIулакхаш вахаро шеxьалха даьха а, къахьегамхошта маэшшара а хилар кхетаде. ТIаккха шерлургда вай мугIараш.

КПСС ЦК Пленумо белгалдаьккхад предприятей планаш кхоачашъеча комсомольций лоархIам боккха хилар. ХIара комсомольски организаци оарцагIъяьннай комсомольций къахьегама хьинар лакхдара. Резерваех дикагIа пайда эца гIерташ, болх тоабе гIерташ ва хIара комсомолец.

Хургйола ленински парте XXIII съезд—боккха исторически лоархIам болаш событи я. Iалаьмате чIоагIа дог гIоздаьнна дуxьала йода парте аргIанарча XXIII съезда ленински комсомол, массанахьа хьинаре къахьег кагича нахеи мехкарашеи.

Кердача хьисапе

КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара нов. ЧАЙКИНА къамаьл

●

Района къахьегамхоша чIоагIа хьаштдолаш Iомаю КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш, —йоах цо. Ерригача юкхьанцарча партийни организацеша дукха болх бу парте XXIII съезда сийна шерра социалистически яхь йоаржаяра.

Нов. Косыгина ший доклада тIа белгалдаьккхача тайпара, нийса доаца гIулакх эттадар вай халкъа боахаме. Капитальни гIишлош хьалъяра планаш цхьан органаша оттайора, хIаьта уж эшачунца Iалашъелга кхычар ледадора.

Къилбаседа-Кавказски совнархоза Гудермесерча медицински инструментий завода хоадамболлаш хьал довза а ца довзаш кулгалдеш хиналга хьахьокхаш дола цхьа масал доаладергда аз,—аьлар докладчика. Совнархозо оттаьча планах 500 эзар сома маьха продукци хьае езаш яр завод. ХIаьта март бетта цхьаькха план яйтар — миллион сома маьха продукци арахеца еза, аьнна. Цул тIехьагIа кхы а шозза хийцар тIеххьара цифра а. Иштта каст-каста планаш хувцаро ритмично болх байтац предприятега, производствацара наьха материальни безам лохбу, болхлошта ханнахьа алапи дIадала торо хилац. Е цхьаькха масал: фунехкдаь продукци арахеца еза аьле план оттаю РСФСР Госплано. Совнархоз а раьза хул цу гIулакха, бакъда, РСФСР-а совнархоза эшаш йола материалаш хьахьожанцар. Цудухьа уж цIенхашттара кхоачамбоацараш юкъера дIадоахаргдола отраслеви хьисапе промышленноста кулгалдара принцип дег тIара хьаллоац оаха. Цу гIулакхо сихха дегIайоалаергья промышленность.

Коммунальни боахама министерствана чуйоагIаш йола вIашагIъелла гIишлошъяра керда трест ца эшаш санна хет ремстрой контора коммунальни боахама отдела коммунисташта, — йоах нов. Чайкина. ХIанзалца моттигерча советаша кулгалдеш а цар планировани еш а яр уж. ХIаьта а 28 саг чувоагIаш йола трест вIашагIъеллай хIанз. Цул дикагIа дацар-теш уж специалисташ эшшача моттигашка болх бе дIабахийтача.

ГIишлошъяра керда трест вIашагIйолла лерхI юрта боахама министерстве а. Вай республике йолаш я кхоъ межколхозни гIишлошъяра организаци. Цу тайпара организаци тханцига а хьайийлача бакъахьа хеташ дар. Тха районе кхоъ колхоз мара ца хилар бахьан долаш межрайонни межколхозни гIишлошъяра организаци вIашагIйолла аьннад тхога. Из хьа а ца еллаш йолаш йолчар болх лерттIа тоабича нийсагIа хургдар аьнна хет тхона, хIана аьлча «Чечингсельстрой» треста балха юкъе дукха кхоачамбоацараш да.

ДIахо докладчика дувц Гудермесски района промышленни предприятеша ийс бетта даьхача толамех. ТIеххкхоачашъяьй промышленни продукци арахецара ийс бетта план. Шоай декхараш иштта дика кхоачашдаьд машиннаькъахоша а.

Укх шера белггала толамаш даьхад юртбоахама къахьегамхоша а. ТIеххкхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш дохкара ийс бетта план. Дика хьийкъай хьажкIаши шекара свеклаи. Шекара завода дIачуеннай 22 эзар тонн свекла, хIаьта 25 октябрь тIакхачалехьа кхы а 3000 тонн дIалургья из культура. Цхьа-ши кIира далалехьа хьажкIаш чуйийца яха, аьшб аьха яккха, хIаьта 20 октябрь тIакхоачаш гурахьа дув ялат дIадийна бовла лерхI района къахьегамхоша. Промышленноста, транспорта балха хIанз а новкъарле еш дукха гIалаташ да тханцига. Уж сихагIа дIадахара, промышленноста болх овлан тIара тоабара, продукци дукхагIа а дикагIа а арахецара дерригa дергда районни партийни организаце, юкхьанцарча партийни организацеша, берригача коммунисташа.

Цхьаькха а лоархIаме дош оттаду нов. Чайкина ший къамаьл чакхдалалехьа. 1970 шу тIакхоачаш хIамаш дIаюв лаьтта итт эзар гектарага дIакхоачаде йиш я Гудермесски района, йоах цо. Оаха лаьрхIачох шийга дIадахачул шозза дукхагIа продукци йоаккхаргья цу лаьттан тIара.

Iилмахой—производствана

Грозненски мехкдаьтта Iилматохама института директора нов. ДОРОГОЧИНСКЕ къамаьл

●

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенешка хьежжа мах бе беза республика промышленноста карагIдаьннарий,—аьлар цо. Даьчох тоъам ца хулаш тIехь-тIехьагIа дикагIа къахьега деза вай. Цунга хьежжа дика а дукха а хургья республике а цул арахьа а вай дIаухийта продукци. Мехкдаьтта чакхдоахача промышленноста балхах дувц цо. ХIара шера мехка ерригача миIингашка итташ эзараш тоннаш мехкдаьттеи химически продукташ дIаухийт вай республико. Хьаьацаргья вай грозненски парафин. Дунен тIа эггара дикагIчох лоархIаш я из.

Цхьабакъда, хIанзарчоа тIехьадусаш да автомобильни бензин доаккхилга. Кхы тIехьа ца доахаш каталически пилотни установкаш хьалъе еза. Производственникашца цхьана цу хьакъехьа предложенеш кийчъеш ба Iилмахой а.

Аз цIаькха а белгалдоаккх, — аьлар нов. Дорогочинске, — гIишлошъерий болх цIенхаштта тоабе безилга. ХIана аьлча уж чоалхане установкаш хьалъяр чIоагIа бехктокхаме гIулакх да.

Оратора къаьстта дувц инженерни кадраш кийчъярах. Грозненски нефтяной институто арахеца кадраш массанахьа чIоагIа хоатташ я. Цудухьа нефтяной института преподавателашта, Iилмахошта, студенташта новкъостал де деза. Помещенеш ца тоъарал совгIа кхоачашъяц цхьайола лабораторешш а. Цу даькъе института новкъостал дар дех аз. СихагIа хьалъяь яккха еза института чIоагIа эшаш йола шоллагIа йола корпус.

Кхы дIахо йодача хана шоай творчески хьинар айдаь, производствана пайдане йола рекомендацеш кийчъеш, балхашца, инженерно-технически балхашца айхха бувзам болаш болх бергба тха Iилма-тохкама института коллективо. Оаха дика кхетаду тха балха тIа хIанз дукха кхоачамбоацараш долга, тхоашта тIалатта боккха бехктокхам. Коммунистически парте XXIII-ча съезда сийна яхье баьннача Iилмахоша шоай берригa низ тIабохийтаргба керда процессаш кийчъяра а уж сихагIа балха юкъекхахьара а.

Торонех пайда эца беза

КПСС Шаьла райкома хьалхарча секретара нов. ОСМАЕВА къамаьл

●

Района къахьегамхоша чIоагIа гIадбаха тIаийцай КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш. Района партийни организаце шерра дIайовзийт уж решенеш промышленноста болхлошта, юртбоахама къахьегамхошта. ДегIаена промышленность а юрта боахам а болаш район я тха яр. Дукхача предприятеша кхоачашъю шоай планаш а социалистически декхараш а. Царех я «Пищемаш» яха заводи автотранспортни контореи. ТолашагIа йола методаш балха юкъеяхьара, производствана механизаци яра чIоагIа къахьег «Пищемаш» яхача завода дирекцеи партийни организацеи. Нагахьа санна 1964 шера хIара цхьайттлагIа вола болхло рационализатор хиннавале, укх шера хIара ялхлагIа вола болхло рационализатор ва. Къаьстта йоакхо ю цига продукце дикал лакхъяра.

Цхьабакъда, иштта болх бац массанахьа а. Валови продукци арахецара ийс бетта план кхоачашъяьяц аьшкабетона изделеш арахецача заводо, «Чечингсельстрой» «Грозпромстрой» трестий гIишлой-монтажни управленеша. Масала, укх дIабахача ийс бетта 24 объектах ялх мара хьалъяь яьккхаяц «Чечингсельстрой» треста № 2 йолча гIишлой-монтажни управлене. ГIишлошъерий балха Iаткъ уж материалашца во Iалашбар. Е цхьаькха. 1960 шера хьалъе йолаяьча цементни завода хьахьожадаьча ахчан 25 процентах мара пайда ийцабац укх 4—5 шера. РСФСР Госплано—хIара шера дукха ахча хьахьожаду промышленни культурно-бытовий объекташ хьалъяра, бакъда, гIишлой материалашца Iалаш ца дар бахьан долаш оаха цох пайда эцац.

Промышленни предприятеша, стройкаша планаш кхоачаш ца ярах бехке да тхо тхоаш а. Района партийни организаце лерттIа пайда ийцабац йолаш йолча ерригача торонех. Тхоай гIалаташ кхета а даь производственни мошносташ дегIахувлара, арахецача продукцега дIадодар лохдара тIадерзадаь дола балхаш деш да тхо.

Аргун яхача болхлой поселке культурно-бытовой учреждениеш яц, —аьлар дIахо оратора. Геттара во вIаштIехьъяьккхай торговли. Поселке дукха тикаш яле а бахача наха эшача товарашца во Iалашъю уж. Болхлой поселке хьалде деза культура ЦIа, бани, кинотеатр, кхыдараш.

Специалисташ кхоачаш ца хиларо а юхабетт промышленни предприятей болх. Грозерча профтехучилищаша кийчбу нах сагота тхона эшшаше а мехка кхыча городашка дIахьежабу. Аргун яхача поселке профессионально-технически училище хьеллар дех нов. Осмаева.

Ший къамаьл чакхдоалаш Шаьла района юртбоахама къахьегамхошта карагIдаьннарех дувц цо.

«Iаьржа дошув»—дукхагIа

КПСС Надтеречни райнома хьалхарча секретара нов. БЕЛЕЦКЕ къамаьл

●

Надтеречни района къахьегамхоша а берригача советски наха санна дег тIара къоабалью КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш. «Горскнефть» яхача мехкдаьтта доаккхача управлене, тохкама бурув тохача контора, нефтеразведка, кхыча предприятеша а семилетка тIеххьарча шера план кхоачашъеш хиларах хоам бу цо гулбеннарашка.

Технически мероприятеш балха юкъекхувларах, мехкдаьттахой болх лерттIа вIаштIехьбаккхарах планал совгIа бIаьш тоннаш «Iаьржа дошув» даьккхад. Производствана технически прогрессе яра керте латташ я 14 партийни организаци, дукха партийни группаш. Хьинаре къахьег профсоюзни комсомольски организацеша а. Из лоархIаме декхар кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац рационализаторашеи изобретателашеи. ХIанале а пхи бIаь совгIа предложени кийчъяьй цар.

КПСС ЦК сентябрьски Пленум хинначул тIехьагIа кхы а лакхденнад къахьегамхой хьинар. Мехкдаьттахой, гIишлошъераш дикагIа болу бе гIерт. Укхаза а хьалхарча мугIаре коммунисташ латт.

Алхха промышленность хинна ца Iеш дегIабена юрта боахам болаш а я тха район. Укх шера ахка хала хиннадале а дерригa ялат чуэца а ца дойташ кIалхардаккха а вIаштIехьдаьннад. Района къахьегамхоша кхоачашъяьй паччахьалкхенна ялат, гидуаргаш, кхыйола культураш дIаялара план а. Шера план кхоачашъергга ба хьайбаш леладераш а. КПСС ЦК сентябрьски Пленуме Iилман ларда тIа, экономически нийса производствана кулгалдар дIадех вайгара. Цхьабакъда, экономически кадраш кийчъелга Iалаьмате ледара латт. Масала, тха района предприятей экономически службашка инженерни декхараш кхоачашдеча нахах 40 процент саг лаьрххIа экономически образовани йоацаш ва, из гIулакх кхы а вогIа латт бухгалтерски кадрашца, царна юкъе дукхагIбараш практикаш ба. Экономически кадраш кийчъяра чIоагIа терко е еза вай нефтяной института.

ХIанз кхы а лакхбеннаб Iилман лоархIам. — йоах нов. Белецке. Цудухьа Iилмахошта а производствана а доккха беркат даргдар Iилмани производстваи бувзамаш чIоагIдоре, болхлоша, инженераша, Iилмахоша цхьана къахьегаре.

Болх кхетамца беш хилча

«Грозвино» яхача объединене начальника нов. САГАЕВА къамаьл

●

КПСС Центральни Комитета сентябрьски Пленума решенеш вахаре кхоачашъеш цхьадола толамаш даьхад «Грозвино» яхача объединенеа чуйоагIача промышленни предприятей коллективаша. Ханнахьа а лакхача агротехнически боараме а чакхдаьхад бIаьстан-ахканара балхаш, из бахьан долаш дика хьийкъай комсаш. Планал дукха а совгIа йоахаргья комсаш. Комсаш хьувкъаярца цхьана оаха чIоагIа йоакхо ю, — йоах цо, — уж дукхагIа шекар доаллаш хилийтара а. Цу даькъе во толамаш даьхадац «Новосельский» яхача совхоза комсаш лелаераша.

Укх шера «Комсомольский», «Победа» яхача, Калинина цIерахча совхозашка кхоъ завод хьалъяьй. Цу заводаша кхо эзар гаргга тонн комсаш чакхъяьхай. Из болх дика лелабу укх шера Ленина цIерахчеи «Советская Россия» яхачеи совхозаша а. Вай чхьагIар доаккхача заводаша 106 процент кхоачашъяьй валови продукци арахецара план, хIаьта ерригача предприятеша тIеххкхоачашъяьй массе тайпа товарни продукци арахецара план а. Цу дерригнеша доккхий пайдаш дергда совхозашта а. Республика партийни а советски а органаша дайм новкъостал дарах вIаштIехьдаьннад из котало яккха.

Комсаш чуэцача доккха новкъостал ду нефтяной института, медицински училища студенташа, Нохч-ГIалгIай транспортни объединене болхлоша, кхычар а. Цу массанена а дег тIара баркал оал оратора.

Марочни чхьагIар арахецилга дIахо а дегIадоаладара чхьагIар лоаттаду керда подвалаши хранилищеши хьалъе еза. Тхона бакъахьа хет, —йоах нов. Сагаева, — Грозне шампански чхьагIар ду комбинат хьалйича. ХIанз йолаш йола комбинат эргаьккха тоае еза.

ЧхьагIар доаккхилга Нохч-ГIалгIайчен промышленноста къона дакъа да. Продукце дикал тоаяра тIагIертта къахьегаш ба вай чхьагIар доаккхараш. Укх шера хиннача дунен халкъашта юкъерча конкурсе кхаь тайпарча чхьагIара медалаш еннай.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш вахаре кхоачашъяра тIагIертта къахьегаргда тха объединене коллективо.

Автомобилистий декхараш

Нохч-ГIалгIайчен автоуправлене начальника нов. АЛЕЩЕНКО къамаьл

●

Грузовой машинаш кхоачамхиллал яц вай республике, хIаьта йолаш йолча автомобильни парках а бизза пайда эцац вайнига. Дуккха машинаш болх ца беш латт, болх беш яраш а яьсса дIа-юха лехк. Цхьабакъда, автомашинаш а автотранспорт лелаеча предприятеша а хайра йоакхо яц мухьаш дIа-юха кхахьарга дIадодар лохдара.

Иштта хIанад из гIулакх? Автобоахамашта хула доходаш а мухьаш дIа-юха кхахьарга предприятей дIадодар а хьалхxе планаца белгалдаь да, аьлар цо. Мадарра аьлча, экономически хьокхамаш лакхдаро автотранспорта болхлой алапи лакхдац, бакъда, автобоахамашта пайданегIа да «лакхера» хьаяйташ йола план зIамагIа хилар а, кхоачашъе аттагIа хилар а.

Лоацца аьлча, КПСС Центральни Комитета сентябрьски Пленума критика яь кхоачамбоацараш да уж.

Тамашийна дале а, — дIахо дувц нов. Алещенкос, — министерствас тхона хьаяйта производственни план Iалаьмате дукха показателаш йолаш я. Автобоахама кулгалхоша шоай уйла тIайохийт керттерча показателех (тоннаши тонна-километраши, пассажираши пассажиро-километраши) план кхоачашъяра. ЛерттIа лоархIам ца беш юс экономически показателаш: мухьаш дIа-юха кхахьар рентабельни хилар, прибыль, кхыдараш. Вешта аьлча, объемни показателех план кхоачашйича а мухьаш дIа-юха кхахьарах зе хул автобоахама. Масала, 1964 шера мухьаш дIа-юха кхахьара планаш кхоачашйича а Наьсарени Гудермесскии автобоахамашта цхьаннена 57 эзари шоллагIчоа 12 эзари сом зе хилар. Укх шера а хувцаденнадац из хьал. Укх байнача бархI бетта 37 эзар сом зе хиннад Наьсарен АТХ-ана.

Цу даннеша хьахьокх экономически показателаш тоаяра, рентабельность лакхъяра боахамий доккхий кхоачамаш долга. Цхьабакъда, цу кхоачамех хIанзалца хьа пайда ийцабац.

Производственни планировани елга нийсача ларда тIа доаккхача а материальни стимулировани елга чIоагIдеча а кердача хьалашка тха гIулакхаш тоалургда. Эшар да ерригача коллектива хьинар айдар.

КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш ювцаш 1436 яхача автоколонна коммунисташа лаьрхIад автомобильни транспортеи шоссейни наькъийи Министерствага шоаш хьалхарчарца планировании экономически стимулировании яра кердача система тIа бахар.

Къоабалъю Пленума решенеш

НохчГIалгIай АССР Министрий Совета председатела заместитела нов. ТУРЛОВА къамаьл

●

Вай промышленность, къаьстта нефтехимии машиностроении а йолаш сихагIа дегIайоагIаргъяр, нагахьа санна, кулгалдареи планировании яреи кердача системах леладаь хиннадаларе. Цхьабакъда, Къилбаседа-Кавказски совнархоза промышленноста хIара даькъе гIулакх кIоаргга довзаш а тохкаш а кулгалде вIаштIехьдалацар. Моттигерча болхлой цхьадола дешаш сихха къоастаде йиш хилацар. Цудухьа халкъа боахама боккха лоархIам бола дуккха предложенеш практически кхоачаш ца еш юсар. Иштта дар, масала, ГрозНИИ конструкцех одношарошечни осташ серийно арахеца вIаштIехьдаккхарца а, скважинашта бурув тохилга цар 5—6-за сихделга ховшше а.

Къаьстта воча хьала тIа яр бахача наьха хьашташ кхоачашде дезаш хинна моттигера промышленность. Цу дешашка вIалла хьожаш яцар совнархоз.

Промышленноста кулгалдара партеи правительстваи тIаийца керда структура хIанз вайна хьалхашка латта декхараш кхоачашдеш я. Социалистически строя совленех дикагIа пайда эца а тIехь-тIехьагIа дегIадоагIаш латта наьха хьашташ кхоачашде а вIаштIехьдоалийтаргдолаш да.

* * *

Дийцача дешах боаржабаь соцам тIаийцар Пленума.

КЪАХЬЕГАМА КУЛГАШ—ДОШО КУЛГАШ

Дикача нахах

Пхийтта шу даьнна кхувш воагIаш зIамига саг вар Хаваж да-нана денна висача 1944-ча шера. Цул тIехьагIа из кхеваьв Кустанайски областа В. И. Ленина цIерахча берий цIагIа. Берий цIен кулгалхошта хайра хIама хара Хаваж чIоагIа тIакхувш волга, цудухьа 1947-ча шера Карагандински № 9 йолча фабрично-заводской училище деша хьожаву из.

Ялх бутт боаллашехьа толамца чакхъяьккхар цо из школа. Дика караерзайир гIишлошъерий говзал. Дикен тIехдикеи дешарах Сийлен грамота елар цунна. «Карагандапромжилстрой» яхача гIишлой управлене штукатуралла болх бе волавелар Хаваж. Из бар духхьашха дIаболабаь къахьегама никъ.

Цига болх беш волча 1948-ча шера боккха кхаъ хилар цунна. Комсомола членалла дIанийцар из. Цу цIера сий лакха лоаттадара хьинар шозза совдаьккха къахьега волавелар Хаваж.

Хьинар кхо ца деш дика къахьегаш шу даьлар. 1949-ча шера гIишлошъерий комплексни бригада бригадиралла хьожаву нов. Албогачиев. Балха моттиг ца хувцаш ялх шера болх бир цо цига. Караганде цо дакъа а лоацаш хьалдаь дукха цIенош да.

Балха тIа гIалат ца воалаш лакха къахьегама толамаш дахарах Карагандински профсоюза обкома Сийлен грамота елар комсомольца Албогачиев Хаважа. 1952-ча шера 12-ча августа шахтерий ди долча хана «СССР-а кIора боаккхача промышленноста социалистически яхьа отличник» яха сийлен цIи елар цунна. 1953-ча шера ВЛКСМ ЦК Казахстана Сийлен грамота лу Хаважа.

Балха говзалах дика кхеташ хиларах Карагандински № 35 йолча гIишлой училище производственни дешар хьеха мастералла хьожаву из. КПСС членалла хьаийцар Хаваж 1957-ча шера. 1960-ча шерага кхачалца ший опыт дIалуш болх бу цо училище.

1960-ча шера Наьсарерча № 11 йолча гIишлой монтажни управлене балха воагIа нов. Албогачиев. Цига гIалгIай кхалнаха ший балха говзал Iомае волавелар из. Пхи бутт боаллашехьа штукатура балхах дика кхетаю цо гIалгIай 35 кхалсаг. Цу хана денз хIанзалца хьа ше балхах кхетабаьча нахаца бригадир волаш болх беш ва из. Цу бригадо дакъа а лоацаш Наьсаре наха дукха цIенош хьалдаьд.

Новкъосташта хьокхам телаш дика къахьийгад цо укхаза а. 1962—63-ча шерашка «Грозпромстрой» треста кулгалхоша Сийлен грамоташ елар цунна.

1963-ча шера гIишлошъерий денна балха тIа лакха къахьегама толамаш дахарах РСФСР гIишлой Министерства коллегеи, гIишлой материалий промышленноста, гIишлой профсоюза Центральни Комитетои Президиумои «РСФСР гIишлой министерства социалистически яхьа отличник» яха значок еннай Хаважа.

Укх шера къаьстта дика къахьегаш я цун бригада чуйоагIа СМУ-11 коллектив а. ЦхьоалагIчеи шоллагIчеи квартале КПСС Наьсарен райкомеи райисполкомеи карара кара тела ЦIе байракх лелаьй цо карара ца йоалийташ. Ер шу диззалца из карара ца ялийта лерхI гIишлошъераша. Ийс бетта план а тIеххкхоачашъяьй.

Уж къахьегама толамаш доахача дизза дакъа лаьцад Хаважа кулгалдеча штукатурий бригадо. Шийх лаьца дукха дувца тIера вац Хаваж, - цхьабакъда бригадацарча штукатурех лаьца дукха дувц цо. Царех ба ин. Дзортова Мадинат, Аушев Iалихан, Нальгиева Кубра, Дзортова Дугурхан, кхыбараш. Царех хIаране смена нормаш тIеххкхоачашъю.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам а лоаттабеш къахьегама темпаш кхы а лакхъеш болх беш я бригада.

С. ПАРОВ.

ЙОККХАЧА ИСКУССТВА ДИ

16-чу 17-чу октябре Грозненерча Орджоникидзе цIерахча стадионе искусства доккха цIей хилар. Вайцига хьошалгIа денадар массови представленей московски театр. Грозне баьхкача искусства викалашта юкъе вар гIорваьнна иллиалархо Советски Союза халкъа артист, Нохч-ГIалгIай АССР халкъа артист П. Лисициан, киноартисташ дан вoIи Столяровгlар, кино, эстрада, московски театрий кхыбола артисташ.

Театрализованни представлене хьалхара отделени хетаьяр советски халкъа фашистски Германи эшаяь ткъо шу дизара. Ала деза из отделени къаьстта дика вIаштIехьъяьккха а дика кийчъяь а хилар. Болхлой а ахархой а йохаргIйоацача союзо, халкъий чIоагIача доттагIлено хIалак йир фашистий тIема машина.

Стадионе гулбеннараша чIоагIа тIоараш детт революце баьчча Владимир Ильич Ленин тIалатта броневик хьагучаьльча. Ленина роль ловзаеш вар кино артист Д. Масанов.

Кхы а сакъердамеи кIоарга а чулоацам болаш номераш гойтар московски артисташа. Бакъда, къаьстта белгалъе безам боагIа артиста Бубнова ловзаяь В Маяковске роль.

Дукха яхаргIйий-те хьа творчество хетт Маяковскега: «Даим яхаргья октябрьски революци, хIаьта со цун поэт ва», — кура жоп лу цо.

ШоллагIча отделене советски эстрада артисташа шоай говзал йовзийтар. Безаме тIаийцар артист Г. Дудник, Уразбаева, вежарий Кац, кхыбараш.

«Къамаьл ду Москвас» яха театрализованни представлени оттаярах, юрташка бахача наха культурни гIулакх дарах Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота елар театра коллективана.

Сурта тIа: артист Д. Масанов, В. И. Ленина роль ловзаеш ва.

Н. Кобиашвиле сурт.

СПОРТ

ЕЙГА АТЛЕТИКА

Грозенерча Динамо стадионе шин дийнахьа яйгача атлетиках Нохч-ГIалгIайчен хьалхле къувсаш йола яхьаш хилар. ХIара спортивни обществаи физически культура коллективои цхьацца сборни команда оттайир цу яхьашка дакъа лаца. Яхьашка дакъа лоацаш берригаш а «Труд», «Спартак», «Урожай», «Буревестник», «Трудовые резервы» (конкурсах йоацаш) яхача спортивни обществай 150 викал вар.

Яхьаш йолаелар 100 метр кхалнах бовдарца. Хьалхара моттиг яьккхар Теодорашвиле («Трудовые резервы») цун ха 13,8 сек. яр. ХIаьта шоллагIча моттиге яр Глебова (кооперативни техникум), 14,2 сек. ха а йолаш. МаIача наха юкъе 100 метр байддача хьалха вар Митянин («Труд») — 11,2 сек, шоллагIча моттиге вар къона спортсмен А. Феофанов — 11,2 сек. (Митянинал накха тIехьашка вар из).

200 метр маIанах байддача хьалхара моттиг яьккхар Шаулова («Спартак»), цун ха 22,5 сек. яр, хIаьта кхалнаха юкъе хьалхара моттиг яьккхар Глебовас — 29,0 сек.

Иштта, 400 метр байддача кхалнаха юкъе котъяьлар Меркулова (Наурски район) — 1 мин. 08,4 сек., шоллагIча моттиге Лагутина (колхоз «Победа») хилар — 1 мин. 10,2 сек. МаIача наха юкъе цу дистанце чемпион хилар Андреев («Труд»), цун ха 50,8 сек. яр, хIаьта шоллагIа моттиг Воронкинага («Спартак») кхаьчар — 52,8 сек.

Къаьст-къаьстача командашна моттигаш укх тайпара йийкъар: хьалхара моттиг — «Урожай» (16725 очко), шоллагIа моттиг — «Труд» (10105 очко). Физически культура коллективашта юкъе котъяьлар «Победа» яхача колхоза команда (6166 очко).

Яхьаш ерригаш а ювцаргъяц вай. Бакъда лакхе вай доаладаьча хьокхамех а гучадоал уж лакха доацилга. Хьалхарча спортивни разряда норма кхоачашъеш цхьа хьокхам мара бацар. Цу гIулакхa дика уйла е еза спортивни организацеша.

О. НИКОЛАЕВ.

ДЕШАРХОЙ ФУТБОЛ

Вай республике денгара-денга дукхагIа хулаш боагIа футбол езараш. Уличнии коашкарчеи командашта юкъе хинна яхь чакхъяьннай алалехьа йолаелар «Золотая осень» яха кубок яккхара хинна яхь.

Города массайолча районашка хилар ловзараш. Духхьала Ленински районе чуйоагIаш яр яхье дакъа лаьца 12 команда. ЧIоагIа сакъердаме дар хьалхарча туре №№ 12, 38 йолча школашта юкъе хинна ловзар. Яхье йоагIачул совгIа шоашта еннача хана а цхьаккха команда кот ца йоалаш чакхдаьлар из, цул тIехьагIа цхьайтта метрах пхи-пхи бургац чутоха бокъо елар шинна команда. Цига котъяьлар № 12 йола школа.

Цхьаккха бургац чутохийтанзар шоашта № 14 йолча школа командас 32-ча школаца ловзаш. Счет 2:0 йолаш котъяьлар из. Дукха духьале ца еш № 48 йолча школапа котало дIаелар 13-ча школа дешархоша.

Финале вIашагIкхийтар №№ 12, 22 йолча школай дешархой. ТIаIертта хиппача къовсаме 22-тIа школа команда счет 6:4 йолаш котъяьлар. Матч йистеяьлча физкультура Ленински районни совета председатела нов. Селимова котъяьннача команда кубок дIаелар, цул совгIа комсомола Ленински райкомо Сийлен грамота а елар.

В. ПОСТНОВ,
яхьий керттера судахо.

КЪУЛБЕХЬЕН ВЬЕТНАМЕРА ТIОМ

ПАРИЖ, 16 октябрь. (ТАСС). Хьалхагlа а санна, чIоагIа тIом латта район йолаш юс Менонг яхача хин дельта. Американски интервентийи цар къулбехьен вьетнамски марионетнай бIуннийи аьттув балац Кортамукъален эскара бIухой духьале кагье. Франс Пресса агентства корреспондента хоамага хьежача, американски тIема командоване викала селхан хьанхайкадаьд, цу тIем тIа «тоъал дукха» къаьстаб къулбехьенвьетнамски бIухой, аьнна.

Хоама тIа иштта йоах Сайгона къилбаседа-малхбузенгахьа 30 километр гаьна дIайолаяь хинна сайгонски режима бIухой операци чанх ца йоалаш йисара хьакъехьа а. Цу районе американски ши вертолет чуяйтай Къулбехьен Вьетнама патриоташа.

ЛОНДОН, 16 октябрь. (ТАСС). Къулбехьен вьетнамски патриоташа нийсъяьча даннеех, укх кIиранна моастагIчун ялх вертолет чуяйтай Суоилатинь яхача атагIа баьча тIем тIа. Рейтера агентства корреспондента Сайгонера беча хоамах, уж вертолеташ США эскара цхьоалагIча авийадесантни дивизецара хиннай.

«ТИТАН-IIIС» ЯХА РАКЕТА СИГАЛА ЯХИЙТАЙ

НЬЮ-ЙОРК, 16 октябрь. (ТАСС). Лехкаш йолеи-лехкаш йоацеи орбитальни тIема лаборатореш хьаярца дувзаденна дуккха экспериментaш яра селхан Кеннеде мысера сигала яхийтай «Титан IIIС» яха ракетни система.

Из сигала яхийтара керттера маIан — Лаьттан искусственни спутника орбита тIа даьккхача кхоалагIча лагIа двигателага болх болабайтареи соцабайтареи техника шаьръяр.

Доазол дехьара

Боннски образецах

МАЛХБУЗЕН БЕРЛИН, 15 октябрь. (ТАСС). Малхбузен Берлинерча малхбузен державай тIема Iаьдалаша непа теха распоряжени аральинхай Малхбузен Берлина «граждански оборона» хьанъехьа. Цу распоряжене тIа оттадаьд «бахаш бола граждански нах лорабара новкъостал дергдела гIуланхаш» Малхбузен Берлине «вIаштIехьдоахилгеи чанхдоахилгеи».

Цу тайпарча гIулакхех лоархIаш да ше-шоаш лорабелга вIаштIехьданкхар, убежищаш хьалъяр, граждански оборона новкъостала йола служба вIашагIйоллар, и. нх. дI. Распоряжене тIа йоах: малхбузенберлински Iаьдалий ужжамо йола предписанеш, низ чIоагIагIа хилийтар духьа, малхбузехьарча Iаьдалашца хьалххагIе а юваа еза.

БЕРЛИН, 15 октябрь. (ТАСС). Тахан укхаза хиннача пресс-конференце ше къамаьл деш, Германски Демократически Республика кхыча мехкашцарча гIулакхий министерства викало аьлар, Малхбузен Берлина «граждански оборона» даькъе малхбузехьарча державаша чанхдаха лерхIа гIуланхаш боннски образецах леладеча чрезвычайни гIуланхий система хьаярга бодача новкъа гIолла боаниха хьалхара гIа ба.

ВНА ЛАКХЕХЬАРЧА КОМАНДОВАНЕ БУВЗАМА МИССЕ ПРОТЕСТ

ХАНОЙ, 16 октябрь. (ТАСС). США 7-ча флотерча американски реактивни самолетий йоккхача группо а хIаьта иштта Тайланде латтача самолеташа а, 14 октябре ДРВ фецара доазонаш хоада а деш массехказа хьачу а яьхка, бомбаши герзи чудийттад Лаокай, Иенбай, Нинь-Бинь, Тханьхоа яхача провинцешкарча нах бахача пункташтеи промышленни объекташтеи.

ВИА беча хоамах, Вьетнамски халкъа эскара лакхехьарча командоване бувзама миссе Вьетнамера гIулакхаш зувчеи тIахьожам лоаттабечеи дунен халкъашта юкъерча комиссега тахан послани яхьийтай Вьетнама Демократически Республика территорена американски самолеташа цIаькха а бомбаш чуеттара духьала хаьдда протест луш. Миссе хьадийхад США правительства ДРВ-ена духьаларча агрессеи тIемен еррига актaш социйтилга а 1954 шера Вьетнамах лаьца яь Женевски соглашенеш цо йиза кхоачашъелга а.

ВЬЕТНАМЕРЧА ТIЕМ ТIА БОАБАЬ АВСТРАЛИЙЦАШ

КАНБЕРРА, 16 октябрь. (ТАСС). Австралийски тIема Iаьдалаша баьча хоамах, Вьетнаме беча тIем тIа кхаь бетта дакъа лацарах вийна 10 саги човнаш яь 77 саги къаьстав австралийций. Царех боабаь нах дикка дукхагIа хиннаб укх тIеххьарча кIирах, австралийски бIуний доакъош Бенкат яхача, Сайгонера къилбаседенгахьа 40—45 километр уллача районе латтача тIем тIа дигачул тIехьагIа. Бенката юххе австралийцех кхаь дийнахьа къаьстар 39 саг (шиъ вийнеи 37 човнаш яьй).

Канберрерча тIема Iаьдалий викало, укх тIеххьарча деношка сел дукха нах боабара бахьаний хьакъехьа даьча хаттара ше жоп луш, аьлар, «австралийцаш» эггара хьалха тIанийсбеннаб партизански минаштабоангашта а бIаргагуш боацача снайпераштa а.

СОВЕТСКИ СОЮЗА—ХЬАЛХАРА ПРЕМИ

САНТЬЯГО, 16 октябрь. (ТАСС). Сантьяго кхоалагIа дунен халкъашта юкъера ярмарка чакхъяккхара йолча комитето укх шерарча ярмарке павильон дикагIа хиларах хьалхара преми хьожаьй Советски Союза. Ярмаркерча советски арахьарча торгови объединеней выставка директора В. Г. Задорожнена комитета диплом еннай.

Дуккха экспортни заказаш кхоачашду Будапештерча кемаши кранаши еча Венгерски заводо. Дукха ха йоацаш предприяте къахьегамхоша белгалъяьккхар ший тайпара юбилей. Заводе кийчъяьяр 400-гIа кран. Из Советски Союзе яйта лаьрхIа я.

МТИ—ТАСС сурт.

Къахьегамхой йоакхо еш хилча

Юкъарча хьайбашта доакъар Iалашдара хьинар кхо ца деш къахьегаш боахк Ермоловски оалхазараш леладеча совхоза № 2 йолча шурийтоварни ферма болхлой.

Планах 1100 тонн мара Iалашде ца дезача хIанзле 4150 тонн доакъар кийчдаьд укхаза. АргIаш даь 400 тонн йоли 700 тонн чаи латт, ферма тIа.

Хьайбаш леладераша дика кхетаду шоргта доакъар хиларга хьежжа хьайбай продукташ совъяха аьттув хургхилар.

ХIанз хьажкIаш чуэцаш латт. ХьажкIа гIадамаш кагдеш ферме хьаувзаш латт.

Дика болх бу Арсамаков Вахидеи Лагиев Iалауддинеи, Батиев Саладдинеи. Цар шоай нормаш тIеххкхоачашъю.

Хан-ханнахьа дика кхача лоаттабу кхашка къахьегаш боахкача механизатораштa Муцукаев Хьамида.

Дика кийчъяьй ЦIе уголок. Укхаза гойтара стендаш я, агитмассови болх дика лелабу. Кхашкара стане социалистически яхье баьннача механизатораша даьха толамаш хьахьокхаш йола «Молнеш» арахец.

Массаболча механизатораштa шоай норма йовз, хьалхарча дийнахьа шоаш даьккхар хов.

Командировке баьхкача шофераштa чуIе цIа деннад. Царна салоIам вIаштIехьбаьккхаб, лерттIа кхача тел. Цудухьа тIаIертта къахьегаш боахк ферма болхлой.

Я. ЦУЕВ.

СОВХОЗА НОВКЪОСТАЛ ДУ

«Старогрознефта» НПУ транспортни контора Ю. Кустюнов начальник волча тракторни колонно толамца кхоачашъяьй ийс бетта мухь дIа-юха кхахьара план. Планал совгIа 7,6 процент мехкдаьттахошта мухь дIакхачийтаб трактористаша. Семилетка 6-ча ноябре кхоачашъе лаьрхIад цу коллективо.

Мехкдаьттахой хьашташ кхоачашдарал совгIа доккха новкъостал ду цар юртбоахама къахьегамхошта кхебаь хьувкъам чубара.

ХIанз тракториcтий группа Надтеречни района «Минеральный» яхача совхозе аябь оахаш йоалл. Эзараш гектараш лаьтта аьхад цар. Укхаза къахьегаш боахк трактористаш С. Коваль, И. Даниленко, А. Кеда, И. Баян, кхыбараш. Шоай дийнахьара норма 125—130 процент кхоачашъю цар.

А. ТИЩЕНКО.

ДегIаух советски юрта культура

Шерагара шерага хувцалу советски юрта культурни сибат. ДукхагIа хулаш йоагIа клубаш, школаш, библиотекаш, маьхаш ду центраш, вахара гIулакхаштa нах Iалашбу комбинаташ, берий учреждениеш, больницаш, поликлиникаш. Советски паччахьалкхено а колхозаша а кходац юрташкарча моттигашка культурни гIишлош хьалъярга, ахархой вахар а хьал-торо а тоярга ухийта рузкъа.

Кердачун кепа йоазом Агентства (АПН) корреспондента СССР Госстроя юрта гIишлошъяра Управлене начальникагара Алексей Могильнегара дийхадар цу даькъе хIанзлехьа даьр а гаргагIарча хана де белгалдер а фуд дувцилга.

ДОЛЛА хIама а вIаши нийсдеш зерца довз. Советски Iаьдал долча шерашка вай юрташка хинна хувцамаш мел доккхий да дикагIа кхетадар духьа дагалаца мегаргда революци хилалехьарча Россера гIулакх мишта хиннад. НонагIбараш ахархой а болаш хиннача Iалаьмате боккхача мехка цу хана еррига а 100 юрта клуб, 11 эзар библиотека, 140 киноустановка мара яцар, хIаьта цхьаь цаI берий учреждени а яцар. Школашка (нагахьа санна цхьанна а тайпара дешара аьттув а боацаш, керттерча даькъе дахчах даьча цIеноех из цIи яккха йиш яле) 7 миллионал кIеззига совгIа мара дешархо Iохов моттиг яцар. Юртий магазиний столовейи хьакъехьа аьлча, царна меттел цу хана яр къаьст-къаьстача наьха доалахьара зIамига тикилгаши, чайнеши, трактираши.

ХIаьта хьажалаш 1964 шера советски юрта фудар: клубаш — 110 эзарнел дукхагIа, библиотекаш — 90 эзарнел дукхагIа, киноустановкаш — 110 эзар, берий учреждениеш (бешамаши яслеши) — 20 эзарнел тIех. Школашка деша багIарий дукхал 20 миллионал тIехъяьннай. Юртара маьхаш дара точкаш 307 эзарнел тIех я, хIаьта столовеш — 44 эзар.

Юрташкара культуран вахара торон - хьалеи учреждениеш селла дукхагIа хилар — закона боарамера хIама да. Коммунистически партеи Советски правительстваи юрта культура дегIайоалаярах дерхI еррига колхозно - совхозни производство айяра лоархIамегIа дола хьал из хилар. Из КПСС ЦК мартовски Пленумо а белгалдаьккхад ший решенешка.

ХIанз юрта бахача нахах дийлагIча даькъал дукхагIчар юкъерен лакхерен образованеш я. Колхозашкеи совхозашкеи къахьегаш ва лакхера образовани йола 116 эзари лаьрххIа юкъера образовани йола 341 эзари специалист, цар даькъе дипломаш йола 14 эзар инженер а волаш. Царел совгIа долаш да Iалаьмате доккха юрта механизаторий - трактористий, машинистий, комбайнерий, шоферий эскар. Дахача шера кхо миллион гаргга бар уж.

Советски юртехи ойлехи дукхагIъяраш радиофикаци яь я. Кинофикаци елга а чакхдоалаш латт. Ахархочун цIагIара телевизор — из а наггахьа мара доаца хIама дац. Цхьабакъда, колхозхочун безам ба спектаклага хьажа, дикача иллега ладувгIа, ше а художественни самодеятельноста юкъе хила. Лоацца аьлча, цун сапаргIатон хьашташ гаьнна дукхагIа хиннад. Цудухьа да хIанз вай юрташка, массанахьа а яхар мо, дика клубаш, библиотекаш, стадионаш хьалъелга.

Кхы деце, масала, Московски областерча «Ленина никъ» яхача колхоза кердача нах бахача поселкага хьожаргда вай. Цига хьалдаьраш да массе а тайпара дола коммунальни хьакъехьа Iалашбар а долаш йоккхийча блокех даь цIенош. Цига я пхезза вIаштIара яь школа, клуб, библиотека, медицински пункт, берий яслеш, бешилг. Украинера Маринцы яха юрт хьаштдолчча городской поселкал хIамма а эшашагIа яц. Дика клуб, тIехъяьнна дика школа, магазин, столови, кафе, вахара гIулакхашта Iалашо яра комбинат, берий яслеш, аптека, почта, хьатIаухараштa йола гостиница, пурни, барзкъаш дутта моттиг я цига. Майда тIа асфальт йиллай, зизай кIорапаш а аллеяш а яь хозьяьй. Укхаза ахархошта культурни салаIара дола деррига хьалаш Iалашдаьд. Полтавски областерча Кобеляки яхача юрта хьалдаьд 600 саг чухожа зрительни зал а художественни самодеятельноста кружокашта занятеш яра йола помещенеш а йолаш дола керда культура ЦIа. ХIанзе укхаза хьалдаь доалаш латт колхозни механизаторий цIа, цу чу столови а салаIара дола цIенош а хургда.

ЮРТАШКАРЧА нах бахача пунктех хIанзарча ханара культурни центраш яра проблема геттара чоалхане хилар, из хIа мааллара кхоачашъюлург ца хилар кхетош ма дий. Цу гIулакха Iалаьмате дукха материальни рузкъаш эш. Цхьабакъда, Советски паччахьалкхено ларрагIа чакхйоах городаи юртаи юкъера эргалонаш дIах-дIахо йоацаш дIаяхара курс.

Цу гIулакха мехка чакхдоаккхаш латт юрташкара нах баха моттигаш овлангара денз юхаэргайоахилга: кагий отараши юрташи цхьаццанахьа вIашагIъеттилга, социалистически производствана маапша йола йоккхий поселкаш ехкилга. Ховш махиллара, бIаь миллионал тIех нах бахаш йола 700 эзарнел дукхагIа юрташи отараши я Советски Союзе. Цу тIа а царех 500 эзар паселке веррига а 10 миллион ахархо мара вахац. Кхетош ма дий каги нах бахача пункташка культурно - вахара центраш хьаяр эшаш доацилга.

ЧуIе хьалдеш дола гIирсаш дуккха а цхьаннахьа гулдаь, комплексно хьалдар пайданегIа да, цо мара торо хулийтаргъяц вай юртех городий тайпара йола поселкаш хилийта. Укх тIеххьарча пхе шера кагий отараш массехк итташ эзараш кIезигъеннай — цига баьха нах шоай лоIамагIа йоккхийча, вахара аьттув болча колхозийи совхозийи центрашка баха хайшаб.

Цхьабакъда, отараш цхьацанахьа вIашагIъетталга доладалехьа вай архитектораша колхозийи совхозийи кулгалхошца цхьана хIара юрт йиллара дика моттиг хорж, цун улицашта а майдашта а толашагIча тайпара планировка ю. Цул совгIа, къоастаяьй перспективни аьле цIи йоаккхаш йола паселкаш а. Царех, эрга а яьха, колхозийи совхозийи керттера административни а культурни а центраш хургья. Цу тайпара йола паселкаш хIанз 80 эзар гаргга я. Масала, Донецки областа Волновахски районерча «Россия» яхача колхозе перспективни поселкалла хержай хIанзалехьа а 1647 саг вахаш йола Златоустановка яха юрт. Уж кхыча нах бахача пункташка бахаш болча артела членех аханел дукхагIа ба. Цудухьа укх шера капитальни гIирсаш хьалдара правлене къоастадеча 300 эзар сомах аханел дукхагIдар — 180 эзар сом — Златоустановка кийчъярга дохийтаргдолаш да.

Нах бахача перспективни пункташта тайптайпара долча общественни цIеной номенклатура а къоастаяьй, типови проекташ а оттаяьй. Царех да ловза, медицински, барзкъаш диттара дола цIенош а долаш дола берий учреждений цIенош. БархI шера дешача школа цIенош хьалду лабораторeш а, спорта залаш а, буфеташ а йолаш. Еррига а кхо бIаьннел тIех типови проект оттаяьй. Керттерча даькъе цу проектех хьалдеш латт хIанз деррига юрташкара административни а культурно-вахара а цIенош.

ХIАРА шерагара шерага дегIаухаш а чIоагIлуш а йоагIа колхозийи совхозийи экономика. Цо торо хулийт культурни-вахара гIирсаш хьалдара тIа-тIа хадданза дукхагIа ахча къестаде. ХьатIадоагIача пхе шера дIахо кхы а дукхагIча боараме хьалдеш хургда юрташкара гIирсаш. Из хьахьувкх укх цифраша: 1970 шера юрташкарча школаша чуэцаргба кхы а цхьа миллион дешархой, хIаьта берий бешамашкеи яслешкеи ухаш 2 миллиони 440 эзари бер хургда — 1963 шера ухаш хиннарел 1 миллиони 529 эзари дукхагIа хургда уж. Дуккха а дукхагIа хургья юрташка бахаш бола нах культурни а вахара а хьакъехьа Iалашбе лаьхIа йола клубаш, библиотекаш, магазинаш, столовеш, кхыдола цIенош. (АПН).

Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шоай еррига торонаш оарцагIъяьха къахьегаш я Грозненски промторга чуйоагIача модай ателье коллектив. Сентябрь бетта план 117 процент кхоачашъяьй цо, хIаьта ийс бетта план 107,5 процент кхоачашъяьй. Ийс бетта планах лаьрхIачул ялх эзар сома маьха хIамаш тийгай модай ателье болхлоша.

Гаргакхаьчад Октябра 48-шу дуза ди. Цу денна сийленца накъа яхара итт бетта план 106 процент кхоачашъе социалистически декхараш тIаийцад ателье болхлоша. ХIаьта КПСС ХХIII-ча съезда сийна шера план 20-ча декабре кхоачашъе лерхI цар. Уж декхараш дика кхоачашдеш да. Октябра хьалхарча ах бетта план 115 процент кхоачашъяьй.

Новкъосташта хьокхам телаш дика болх беш ба нн. Асланов, Алмазова, Алахвердова, Кирничева, Ельникова, кхыбараш. ХIара смснах нормаш 135—140 процент кхоачашъю цар.

Сурта тIа: ученица йолча Б. Алмазовайна дIахьехаш я бригадир Е. Ельникова.

И. Плиева сурт.

Лоацца

☆ Герз бе а делпа къовсам лоаттабара гIовтта кийча ба Къулбехьен Родезера африканцаш, нагахьа санна мехкарча кIезигагIа болча кIайчар правительства мохк ший лоIам тIа балар шийггара дIакхайкадойя, аьлар африкански халкъа Союз яхача парте председатела Зимбабве (Запу) Чикерема Дар-эс-Саламе ше къамаьл деш. Къовсам бIаьха паттаргба, цхьабакъда, тхо кийча да йизза котало яккхалца къовсам лоаттабе, аьлар цо.

☆ Французски кхалнаьха Союза делегаце балхаш тIем цIен-ноанойн болча 300.000 кхалнаьха цIерах Къаман собране депутаташка дIаелар налогаш лохъелга хьадехаш йола петици. Письмо тIа йоах, «нийсхо ца еш йийкъа теха налогаш беза мухь а хинна тIайийшай бахача наха».

☆ Шера юкъерча укх хана хьалхагIа цIаккха а ца дийлхача тайпара чIоагIа догIаш дийлхад Иране. ДогIаш делхарах ихача Iаьржача хиша 60 саг вийнав, ши саг де доацаш вайнав.

☆ Цхьан шера керда 33 эзар цIа кхоачаргда ОАР-е бахача нахага. ОАР-а правительства ишта соцам баьб мехкара чуIеча цIеной проблема Iомаяра хетаяь хиннача ший селханарча заседане.

☆ Деррига хьалде перхIача чуIеча цIеной кхаь даькъах ши дакъа совгIа дараш общественни секторга гIолла хьалдергдолаш да.

Президента унахцIенон хьал

ВАШИНГТОН, 16 октябрь. (ТАСС). Сатем боацаш бийса яьккхай США президента Л. Джонсона, сим дIабоаккхаш операци яьчул тIехьагIа ворхI ди даьннадале а. Цу хьакъехьа селхан хоам бир кепа йоазон гIулакхашта волча КIайча цIен викала, хIаьта дIахо аьлар цо, операци яь моттиг лаз ший яхаш, ладкъаш хиннав президент.

ЛадувгIа, хьажа

19 октябрь, 1965 шу

РАДИО: 6.30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтта леладархо яха передача (эрсий меттала). 6.45— Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.20 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.30 — Ашараш. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 15.00 — Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата концерт. 15.30 — Къонал яха передача (гIалгIай меттала). 15.45 — «Хозрасчет чIоагIъялари дегIаяри — боахамо пайда беш болх бара бола никъ ба» яха передача (нохчий меттала). 16.00 — Къахьегамах дола дувцараш (эрсий меттала). 16.30 — «Индустриальни Нохч-ГIалгIайче» передача. 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.15 — «Музаев Нурадина стихаш тIа даьха иллеш» яха музыкальни передача (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

УКВ: 9.00 — «Ираз долаш хилара фу эш хьона» яха музыкально-литературни композици. 9.30 — Бородина шоллагIа симфони. 10.10 — «Пушкин экзамен дIалуча» яха школьникашта йола радиопостановка. 10.30 — «Христоф Виллибальд Глюк» яха концерт — очерк. 11.25 — «Темзана тIехь малх» яха радионовелла. 19.00—«Монастыра чухь махьар диллар» яха Прокофьева лирико-комически опера». 21.45 — Румынски музыка концерт. 22.13 — Моаршал да хьога лор, яха радиокомпозици.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00—«Мичав хьо хIанз, Максим» яха художественни кердадараш (нохчий меттала). 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Хьалхарча классе деша дагIача бераштa цIагIа новкъостал дар. Даьштеи ноаноштен йола беседа. 19.00 — Школьникашта. Английски метта урок. 19.15 — Хьалхле лелаю опыт. Юрта боахама болхлошта йола передача. 20.05 — Кхоана Нохч-гIалгIайчен кхалнаьха съезд — телевизионни передача. 20.15 — Лоамаш Iуйре яха альманах 1966-ча шера. Журнала редактора Ведзижева къамаьл. 20.35 — «Кхоана кхойттлагIа да яхаш бус» яха художественни фильм.

Город Грозне, Калинина цIерахча поселке, Дарвина улицагIа, 53 яхача гр-кас **Яндиева** Жарапа БагIдата суде деннад КъилбаседаХIирий АССР Пригородни района Куртат яхача юрта вахача ший марагара **Яндиев** Хьусейна Iийсайгара ше хьаяларах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

Город Грозне, Некрасова улицагIа, 2 вахача гр-нина **Бережнов** Иван Наумовича суде деннад гор. Краснодаре, 20, Лабински переулкагIа, 9 яха ший сесаг **Бережнова** Варвара Митрофановна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Краснодара халкъа суде.

Редактора зам. А. А. МЯНИЕВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовиким улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктовхама секретара — 2-45-48; партийни вахарев, промышленнив, юртбоахамен, культурин, письмойн отделий — 2-25-72; корректорске 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора— 2-41-23; зам редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отдел партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ02720. Заказ № 5709.